

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS INVESTICIJŲ PROGRAMA

2009 m. spalio 16 d. Nr. VA-P-60-2-17
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktoriaus Rimanto Sanajevo
2009-02-11 pavedimą Nr. 60-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Aušra Maziukaitė (grupės vadovė)
Tomas Sinica
Darius Tartėnas
Irina Kiškina
Rimgaudas Gamulis

Auditas pradėtas 2009-02-11
Auditas baigtas 2009-10-16

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Ižanga	5
Audito apimtis ir procesas	7
Audito rezultatai	10
1. Valstybės kapitalo investicijos samprata	10
2. Valstybės investavimo prioritetų nustatymas	12
2.1. Prioritetų tarp investavimo sričių ir investavimo srityse nustatymas	14
2.2. Lėšų paskirstymo atskiroms investavimo sritims principai	18
3. Investicijų projektų vertinimo sistema	19
3.1. Investicijų planų sudarymas vadovaujantis prioritetais	19
3.2. Investicijų projektų vertinimas	21
3.3. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimas	28
3.4. Investicijų projektų finansavimo ir įgyvendinimo alternatyvos	34
Išvados ir rekomendacijos	38
Priedai	40

SANTRAUKA

Valstybės investicijų programoje numatomos biudžeto lėšos valstybės institucijoms jų parengtiems investicijų projektams įgyvendinti, kad būtų gauta ekonominė, socialinė nauda ar užtikrinamas valstybės funkcijų įgyvendinimas. Kasmet apie 15 proc. valstybės biudžeto asignavimų išlaidoms skiriama, kad, įgyvendinant investicijų projektus, būtų sukurtas, įsigytas ilgalaikis materialusis ir nematerialusis valstybei skirtas turtas ar padidinta jau turimo turto vertė.

Valstybinį auditą atlikome, norėdami išsiaiškinti, ar Valstybės investicijų programos sudarymo procesas organizuotas ir reglamentuotas taip, kad numatytomis programos lėšomis būtų finansuojami tik geriausi investicijų projektai – atitinkantys prioritetus, keliamus reikalavimus ir sukuriantys didžiausią socialinę grąžą. Pagrindinis Valstybės investicijų programos projekto rengėjas yra Finansų ministerija. Investicijų projektų, kurie siūlomi įtraukti į tam tikrų metų Valstybės investicijų programos projektą, vertinimus ir atrankas atlieka valstybės institucijos ir įstaigos, atsakingos už tam tikros srities valstybės valdymo politiką. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus papildomai derina, jų efektyvumo ir rizikos vertinimą pagal kompetenciją organizuoja Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Audito metu nustatyta, kad nepakankamai aiški atrankos, vadovaujantis prioritetais, sistema – nenustatytas prioritetų grupių eiliškumas. Tobulintinas trejų metų investavimo į tam tikrą sritį prioritetų vertinimas, nekaupiama planavimo ir atsiskaitymo pagal prioritetus informacija. Investicijų projektų vertinimas atliekamas nevienodais metodais. Tiek informacinės visuomenės plėtros, tiek kitų rūšių investicijų projektai vertinami ir atrenkami pagal ne visada objektyvius vertinimo kriterijus, nes nenustatyta, kokią įtaką jie daro galutiniam vertinimo rezultatui. Audito metu nustatyta, kad į Valstybės investicijų programą siūlomi įtraukti investicijų projektai ne visada parengiami kokybiškai. Nėra gerai organizuotos investicijų projektų rengimo, vertinimo ir įgyvendinimo patirties sklaidos. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimas neduoda laukiamo rezultato.

Siekdami sustiprinti valstybės kapitalo investicijų planavimą ir atsiskaitymą už jį, Lietuvos Respublikos Vyriausybei rekomendavome paskirti instituciją, atsakingą už informacijos kaupimą, atsižvelgiant į prioritetus, ir analizę, nustatyti prioritetų grupių eiliškumą.

Finansų ministerijai rekomendavome atlikti teisės aktų pakeitimus, kad būtų optimizuotas Valstybės investicijų programos sudarymas sumažinant įtraukiamų į programą investicijų projektų skaičių, kad būtų tobulinamas investicijų projektų vertinimas nustatant investicijų projektų vertintojus, investicijų projektų atrankos kriterijų reikšmes ir jų įtaką galutiniam investicijų projektų

---

vertinimo rezultatui. Numatyti priemonės, užtikrinančias investicijų projektų rengimo, vertinimo ir įgyvendinimo geros patirties sklaidą.

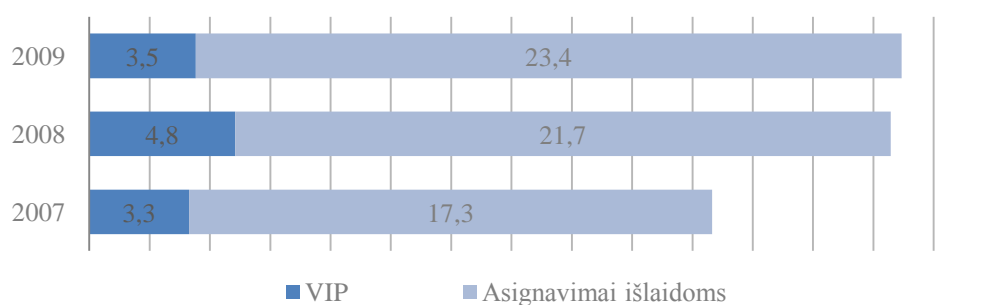
Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės rekomendavome, siekiant tobulinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo procesą, inicijuoti atitinkamų reikalavimų skirtingoms šių projektų rūšims rengimą ir tvirtinimą, privalomą šių projektų pokyčių derinimą. Taip pat nustatyti investicijų projektų vertinimo (prioritetų nustatymo) rezultatų įtaką, siūlant juos įtraukti į Valstybės investicijų programą; nustatyti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų skirstymą pagal juose keliamus tikslus (veiklas), o skirtingos rūšies investicijų projektams taikyti atitinkamus vertinimo reikalavimus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikė rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus (6 priedas).

IŽANGA

Vienas iš būdų valstybės institucijų vykdomų programų tikslams pasiekti yra investicijų projektų įgyvendinimas. Kasmet investicijų projektams įgyvendinti skiriamos didelės valstybės biudžeto lėšos: 2007 m. – 3,3 mlrd. Lt. (iš jų – 1 mlrd. Lt ES parama), 2008 – 4,8 mlrd. Lt (iš jų – 2,2 mlrd. Lt ES parama), 2009 – 3,5 mlrd. Lt. (iš jų – 2,3 mlrd. Lt. ES parama)¹. Investicijų projektams finansuoti skiriamos sumos sudaro apie 16 proc. kiekvienų metų biudžeto asignavimų išlaidoms (atitinkamai 2007 m. – 16 proc., 2008 m. – 18,2 proc., 2009 m. – 13,1 proc.) (1 pav.).

1 pav. Biudžeto asignavimai išlaidoms ir Valstybės investicijų programai įgyvendinti 2007–2009 m. (mlrd. Lt)

Šaltinis – atitinkamų metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas ir Vyriausybės nutarimu pavirtintas Valstybės investicijų programos atitinkamų metų kapitalo investicijų paskirstymas pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programos).

Investicijų projektams įgyvendinti reikalingos lėšos, įgyvendinimo šaltiniai ir įgyvendinimo terminai yra numatomi Valstybės investicijų programoje (toliau – VIP). Vienas svarbiausių Finansų ministerijos uždavinių – įgyvendinti finansų srities, kuri apima ir valstybės investicijas, valstybės politiką. Finansų ministerija rengia VIP projektą, nagrinėja pasiūlymus dėl investicijų projektų įtraukimo į atitinkamų metų VIP projektą ir prašymus dėl papildomų lėšų valstybės investicijoms skyrimo. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, įgyvendindamas pavestus uždavinius, koordinuoja ir derina informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus. Pasiūlymus dėl investicijų projektų (programų investicijų projektams įgyvendinti) įtraukimo į atitinkamų metų VIP projektą Finansų ministerijai teikia visų lygių valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos.

Kiekvienais metais investicijų projektams įgyvendinti skiriami biudžeto asignavimai yra mažesni negu pateikiamas investicijų projektų rengėjų poreikis (1 lentelė).

¹ Atitinkamų metų Vyriausybės nutarimu pavirtintas Valstybės investicijų programos atitinkamų metų kapitalo investicijų paskirstymas pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programos) (atitinkamai: 2007-01-24 nutarimas Nr. 146 su pakeitimais ir papildymais; 2008-01-30 nutarimas Nr. 105 su pakeitimais ir papildymais; 2009-01-21 nutarimas Nr. 51 su pakeitimais ir papildymais).

1 lentelė. Lėšų poreikis ir skiriami asignavimai investicijų projektams įgyvendinti mlrd. Lt

	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Poreikis	4,9	8,8	7,8
Asignavimai	3,3	4,8	3,5

Šaltinis – Vyriausybės nutarimu pavirtintas Valstybės investicijų programos atitinkamų metų kapitalo investicijų paskirstymas pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas) ir Finansų ministerijos pateikti duomenys

Ekonomikos recesija reikalauja dar labiau didinti investicijoms skiriamų lėšų panaudojimo efektyvumą. Turi būti užtikrinama, kad į VIP bus atrenkami investicijų projektai, kurių svarba ir teikiama nauda yra didžiausia.

Valstybės kapitalo investicijas įgyvendinančios programos ilgas, kelių etapų ir lygmenų sudarymo procesas, daugybė į šį procesą įtrauktų dalyvių, taip pat nuolat žiniasklaidoje pateikiami neigiami investicijų projektų vykdymo pavyzdžiai ir Valstybės kontrolės nustatomos problemos, susijusios su nekokybiškų projektų įtraukimu į VIP ir jų vykdymu, paskatino įvertinti VIP sudarymo procesą.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – valstybės investicijų programa.

Audito subjektas – Finansų ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – IVPK).

Audito tikslas – įvertinti VIP sudarymo procesą.

Vertinimo kriterijai. Audito metu surinkti duomenys buvo vertinami šiais aspektais:

- nustatytų prioritetinių sričių santykis su valstybės valdymo sritimis;
- VIP sudarymo proceso reglamentavimo tinkamumas;
- investicijų projektų vertinimo tinkamumas.

Audito apimtis ir procesas. Audito metu analizavome VIP sudarymo procesą, kurio nauji principai įsigaliojo nuo š. m. sausio 1 dienos. VIP įgyvendinama ES struktūrinių fondų, valstybės biudžeto, Privatizavimo fondo lėšomis ir lėšomis, gautomis iš paskolų valstybės vardu, taip pat paskolų su valstybės garantija ir kitomis lėšomis. 2009–2011 m. VIP numatytoms 2009 m. kapitalo investicijoms paskirstyta 3 532,4 mln. Lt ir numatoma vykdyti 779 investicijų projektus². 2010 m. kapitalo investicijoms planuojama skirti 4 883,1 mln. Lt³. Audito metu nagrinėjome investicijų projektus, kuriems įgyvendinti asignavimai skiriami iš valstybės biudžeto (be ES struktūrinių fondų paramos). 2009 m. VIP 737 investicijų projektams įgyvendinti skiriama 1 254 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, kurie sudaro 35,5 proc. visų VIP skirtų lėšų šiais metais (iš jų informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams įgyvendinti – 92,2 mln. Lt).

Audituojamas laikotarpis – 2009 m. Siekiant išsamaus ir pagrįsto vertinimo, kai kuriais atvejais duomenys buvo renkami ir už ankstesnį laikotarpį.

Audito metu nagrinėjome teisės aktus, reglamentuojančius VIP sudarymą, lėšų planavimą, tikslinimą, investicijų projektų rengimą, teikimą, vertinimą. Susipažinome su kitais dokumentais, reglamentuojančiais audituojamų subjektų veiklą ir uždavinius rengiant VIP. Audito metu bendravome su Finansų ministerijos, IVPK, Ministro Pirmininko tarnybos specialistais.

Siekdami surinkti auditui reikalingus duomenis ir išnagrinėti VIP sudarymo problemas, atlikome investicijų projektus rengiančių ir (ar) investicijų projektus vertinančių subjektų apklausą. Apklausos respondentus atrinkome pagal jų vykdomus investicijų projektus⁴. Įvertinę audito

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-01-21 nutarimas Nr. 51 „Dėl valstybės investicijų 2009–2011 m. programoje numatytų 2009 m. kapitalo investicijų paskirstymo“ pakeitimo“ su pakeitimais ir papildymais.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-07-08 nutarimas Nr. 732 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010–2012 m. preliminarinio nacionalinio biudžeto pagrindinių rodiklių“.

⁴ Į bendrą apklausai atrenkamų subjektų sąrašą neįtraukėme apskričių, nes, audituojamu laikotarpiu, vyksta apskričių reorganizavimas, todėl, mūsų nuomone, netikslinga apklausti subjektus, kurių ateities struktūra, funkcijos bei kompetencija rengiant investicijų projektus nėra aiški. Taip pat į bendrą atrankos sąrašą neįtraukėme subjektų, vykdančių tik ilgalaikiam turtui įsigyti skirtus investicijų projektus, nes mūsų nuomone, artimiausiu laikotarpiu, esant tokiai susiklosčiusiai ekonominiai padėčiai, asignavimų ilgalaikiam turtui įsigyti gali būti neskiriami.

atlikimo galimybes, nusprendėme apklausti visus subjektus, gaunančius didžiausius asignavimus investicijų projektams vykdyti. Į apklausą įtraukėme ir dalį valstybės institucijų ir įstaigų, kur atliekant finansinius auditus nustatyti pažeidimai, susiję su investicijų projektų įgyvendinimu. Siekdami gauti patikimus duomenis ir susidaryti išsamesnę nuomonę apie VIP sudarymo procesą, apklausai atrinkome savivaldybes, gaunančias ne tik didžiausius asignavimus, bet ir rengiančias nedidelės vertės ir nedidelį kiekį investicijų projektų (pasirinkome statistinės atrankos principą ir iš bendro abėcėlinio sąrašo pasirinkome kas trečią).

Respondentais atrinkome 60 subjektų (iš 198), kurių investicijų projektai buvo įtraukti į 2009–2011 m. VIP ir kuriems 2009 m. numatyta skirti 1 076,4 mln. Lt, arba 85,8 proc., visai VIP finansuoti skirtų valstybės biudžeto lėšų (1 priedas).

Atsižvelgdami į skirtingus įvairių institucijų ir įstaigų pavaldumo lygius ir skirtingus investicijų projektų teikimo įtraukti į VIP etapus, sudarėme skirtingus klausimynus ir juos pateikėme:

- ▶ Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingoms 7 institucijoms (atsakymus pateikė 6);
- ▶ 14 ministerijų (atsakymus pateikė visos ministerijos);
- ▶ 15 įstaigų prie ministerijų (atsakymus pateikė 14);
- ▶ 4 švietimo, kultūros ir mokslo organizacijoms (institutams) (atsakymus pateikė 3);
- ▶ 20 savivaldybių (atsakymus pateikė 18).

Siekdami įvertinti Finansų ministerijai pateiktų investicijų projektų atitiktį Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos⁵ reikalavimams, nustatyti vertinimo procesų trūkumus, nagrinėjome Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Teisingumo ministerijų, taip pat Generalinės prokuratūros ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 34 investicijų projektus (2 priedas). Šios institucijos pasirinktos iš 15 respondentų, kurie nurodė, kad investicijų projektus vertina ne tik vadovaudamiesi Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimais, bet ir patvirtintais kitais vidaus tvarkos aprašais. Taip pat nagrinėjome dešimt su IVPK suderintų investicijų projektų (3 priedas)⁶.

Audito įrodymai gauti taikant patvirtinimo, patikrinimo (rašytinių dokumentų nagrinėjimo), apklausos (klausimynai) ir analitinės procedūras. Audito tvirtinimams gauti tiesioginę įtaką turėjo užsitęsęs 2010 m. valstybės biudžeto planavimo procesas⁷.

⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymu Nr. 201 (2002-05-21 įsakymo Nr.141 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtinta Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodika.

⁶ Iš kiekvieno suteikto prioriteto visumos buvo atrinktas pavyzdžių skaičius, atitinkantis visumos dydį – didžiausią dalį sudarė investicijų projektai, kuriems suteiktas „Didelės svarbos“ prioritetas (atrinkti 5 pavyzdžiai), mažiausią dalį – kuriems suteiktas „Ypatingos svarbos“ prioritetas (atrinktas 1 pavyzdys). Iš „Vidutinės svarbos“ prioriteto investicijų projektų atrinkti 4 pavyzdžiai. Toliau iš kiekvienos grupės investicijų projektai buvo pasirenkami auditoriaus sprendimo metodu – renkami investicijų projektai iš skirtingų ūkio šakų, skirtingų regionų.

⁷ Maksimalių asignavimų išlaidoms, įskaitant į atitinkamą sritį investuojamas lėšas, nustatymo bendrieji principai ir investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetai, kuriais vadovaujantis atliekama investicijų projektų atranka, patvirtinti liepos 8 d.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai – išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Valstybinis auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais.

AUDITO REZULTATAI

1. Valstybės kapitalo investicijos samprata

Siekdamas efektyvesnio valstybės finansinių išteklių valdymo Lietuvoje, Seimas 1998 m. priėmė rezoliuciją dėl biudžeto sandaros koncepcijos⁸ ir inicijavo biudžeto sandaros reformą. Vienas iš reformos vykdymo principų – nuo 2000 m. atskirai sudaryti einamuosius (paprastųjų išlaidų) ir kapitalo (investicijų) biudžetus. Rezoliucijoje pasiūlyta kapitalo biudžetus sudaryti penkeriems metams. Šiuo metu valstybės kapitalo investicijos planuojamos trejiems metams (nustatomi investavimo prioritetai, suplanuojamas lėšų poreikis), o asignavimai joms įgyvendinti tvirtinami vieneriems metams. Užsienio šalyse taikoma skirtinga valstybės kapitalo investavimo politikos formavimo praktika (žr. pavyzdį).

Užsienio šalių patirties pavyzdys

Ne visos užsienio šalys formuoja atskirus biudžetus savo vykdomoms kapitalo investicijoms – tiek paprastųjų išlaidų, tiek investicijoms skirtų išlaidų biudžetai iš esmės nėra atskirti, bet dėl investicijoms skiriamų lėšų dalies vyksta atskiros diskusijos lėšų paskirstymo ir panaudojimo klausimais⁹. Skirtingas ir laikotarpis, kuriam formuojami investicijų planai – Jungtinėse Amerikos Valstijose investicijos planuojamos 5 metams, Didžiojoje Britanijoje kai kurioms sritims, pavyzdžiui, transporto, sudaromi iki 10 metų į priekį siekiantys investavimo planai¹⁰.

Investicijų įstatymas¹¹ VIP apibrėžia kaip valstybės investavimo strategiją nustatantį dokumentą, kuriame numatomos lėšos valstybės remiamų programų investicijų projektams įgyvendinti ir finansavimo šaltiniai, taip pat investicijų projektų įgyvendinimo terminai. VIP turi tarpinstitucinės programos požymių, nes ją sudaro institucijų programų priemonės, t. y. investicijų projektai. Tačiau VIP netvirtinama kaip strateginio planavimo reikalavimus atitinkanti programa, kurioje numatomi tikslai, uždaviniai, priemonės ir vertinimo kriterijai. Seimas kasmet atitinkamų metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtina trejų metų VIP planą pagal investavimo sritis, t. y. įstatymu tvirtinama valstybės investavimo sritims skiriamos lėšos. Įgyvendindama šio įstatymo nuostatas, Vyriausybė nutarimu patvirtina atitinkamiems metams kapitalo investicijų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas). Tokia forma, kaip apibrėžia Investicijų įstatymas, VIP nėra tvirtinama, o pridedama prie Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto kaip papildoma informacija.

⁸ Lietuvos Respublikos Seimo 1998-10-22 rezoliucija „Dėl Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros koncepcijos“.

⁹ REPORT of the PRESIDENT'S COMMISSION to STUDY CAPITAL BUDGETING, prieiga per internetą <http://clinton3.nara.gov/pcscb/report.html#budgeting>.

¹⁰ 2002 Spending Review, prieiga per internetą http://www.hm-treasury.gov.uk/spend_sr02_repchap08.htm.

¹¹ Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas, 1999-07-07 Nr. VIII-1312, 2 str. 9 d.

Investicijų įstatyme¹² investicija apibrėžiama kaip įvairių rūšių turto įdėjimai, siekiant iš investavimo objekto gauti pelno, socialinį rezultatą ar užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą. Sąvoka yra plati ir nevienareikšmė: apibrėžiama naudojant skirtingus kriterijus – rezultatas (pelnas, socialinis poveikis) ir proceso finansavimas (valstybės funkcijų įgyvendinimas). Kiekvienų metų VIP apie penktadalis investicijų projektų, kurių vertė sudaro apie 10 proc. visos VIP vertės, skiriama įsigyti ilgalaikiam turtui, kuris reikalingas valstybės institucijų veiklai užtikrinti (2 lentelė).

2 lentelė. Ilgalaikiam turtui įsigyti skirti investicijų projektai (valstybės biudžeto lėšos be ES struktūrinių fondų paramos)

	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Investicijų projektų vertė (tūkst. Lt)	343 607	245 370	103 100
Investicijų projektų skaičius (vnt.)	256	226	175
Investicijų projektams skiriamų asignavimų dalis visoje VIP (proc.)	15	9,2	8,2
Investicijų projektų dalis visoje VIP (proc.)	21,4	19,7	22,5

Šaltinis – Vyriausybės nutarimu pavirtintas Valstybės investicijų programos atitinkamų metų kapitalo investicijų paskirstymas pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programos).

Mūsų nuomone, ne visas įsigyjamas ilgalaikis turtas, skirtas valstybės institucijų veiklai (pvz., senų baldų, organizacinės technikos ir pan. pakeitimas naujais), turėtų būti valstybės kapitalo investicija (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Švietimo ir mokslo ministerijos tęstinis investicijų projektas „Lietuvos akademinė bibliotekų tinklo (LABT) IT infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra“ (2009–2010 m.). Investicijų projekte numatyta iki 2010 m. atnaujinti 130 vnt. techniškai ir morališkai nusidėvėjusių bibliotekinių darbo vietų kompiuterių, 10 vnt. LCD monitorių, 13 programuotojų ir projektuotojų nešiojamųjų kompiuterių. Bendra projekto vertė – 4 700 tūkst. Lt. Pažymime, kad planuojama atnaujinti 2007–2008 m. įsigytą techninę įrangą, nors patys projekto rengėjai nurodo, kad kompiuterių nusidėvėjimo laikas yra 4 metai.

Žemės ūkio ministerijos investicijų projektas „Žemės ūkio ministerijos informacinės sistemos plėtra ir techninės įrangos atnaujinimas“ (2009–2011 m.). Įgyvendinimo metu numatoma atnaujinti kompiuterinio tinklo infrastruktūrą: 4 tarnybines stotis, 300 kompiuterių, 44 spausdintuvų. Bendra projekto vertė – 2 630 tūkst. Lt.

Užsienio reikalų ministerijos investicijų projektas „Užsienio reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių užsienyje naujų darbo vietų sukūrimas ir nusidėvėjusio ilgalaikio turto atnaujinimas“ (2003–2010 m.). Nusidėvėjusiems baldams pakeisti diplomatinėse atstovybėse ir Užsienio reikalų ministerijoje reikia 2 609 tūkst. Lt.

Pažymime, kad pagal teisės aktus¹³ einamasis patalpų remontas taip pat nepriskiriamas valstybės kapitalo investicijai.

Nors valstybės investicijų programa teisės aktuose apibrėžiama kaip investavimo strategiją nustatantis dokumentas, tačiau ji nėra rengiama kaip programa, atitinkanti

¹² Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas, 1999-07-07 Nr. VIII-1312, 2 str. 1 d.

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 (2005-09-29 įsakymo Nr. 1K-280 ir 2007-11-26 įsakymo Nr. 1K-346 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“.

strateginio planavimo principus. Tai dalies valstybės biudžeto asignavimų papildoma kontrolės priemonė ir informacijos sprendimams priimti šaltinis.

Valstybės funkcijų įgyvendinimui užtikrinti skirti ilgalaikio turto įsigijimo investicijų projektai sudaro žymią VIP dalį ir didina programos apimtį. Jiems parengti ir įvertinti reikalingi materialiniai ir žmogiškieji ištekliai gali būti skiriami kitų rūšių investicijų projektų parengimo kokybei gerinti.

2. Valstybės investavimo prioritetų nustatymas

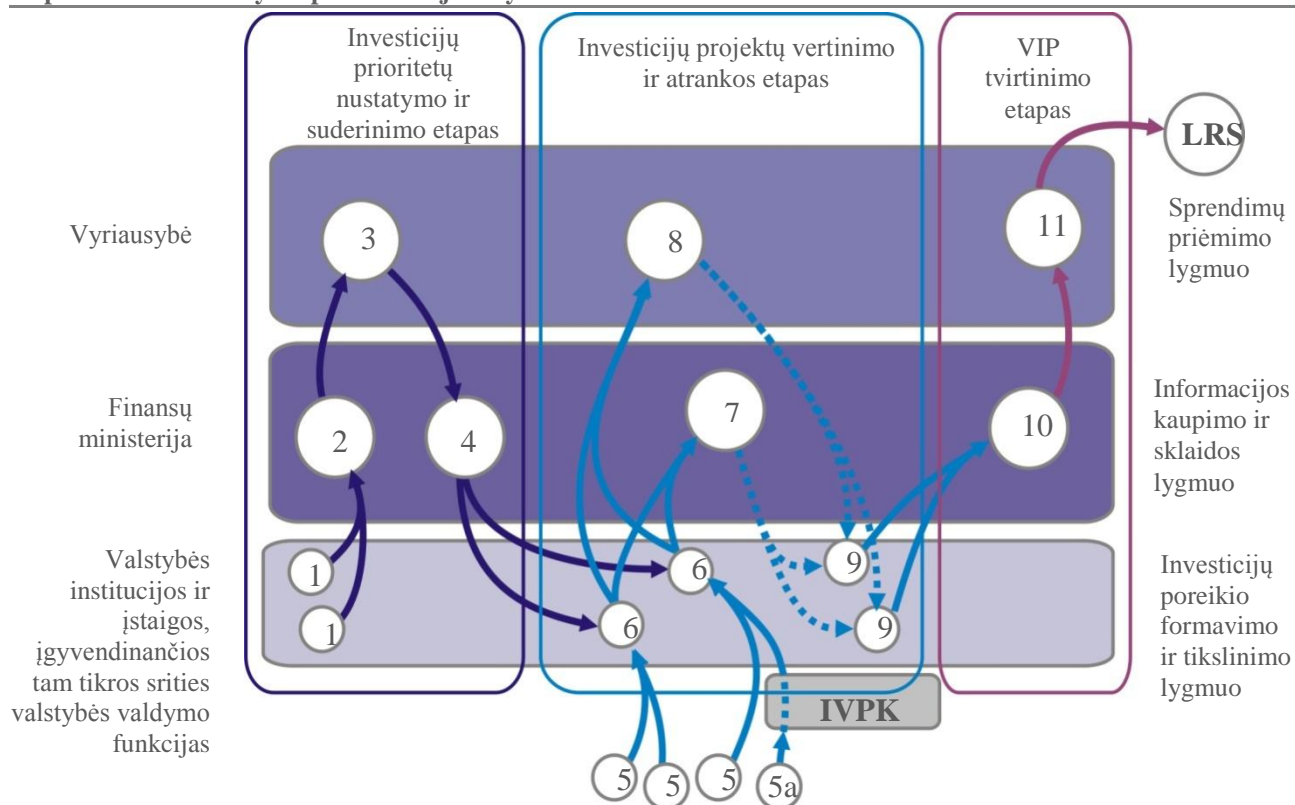
Vadovaudamasi naujai patvirtintomis Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklėmis¹⁴, Vyriausybė kasmet tvirtins trejų metų investavimo į atitinkamą sritį prioritetus. Jie suformuojami pagal asignavimų valdytojų, atsakingų už atitinkamos srities valdymą, pateiktus pasiūlymus, Finansų ministerijos ir Ministro Pirmininko tarnybos pastabas. Vyriausybės strateginis komitetas prireikus priims pasiūlymus dėl valstybės investavimo į atitinkamą sritį prioritetinių krypčių. Šiai metais įsigalioję VIP sudarymo principai, palyginti su anksčiau galiojusiais, buvo papildyti investavimo į tam tikrą sritį prioritetų nustatymo ir derinimo etapu.

VIP sudarymą galima suskirstyti į tris esminius etapus (2 pav.):

- ▶ valstybės investavimo sričių prioritetų nustatymo ir suderinimo etapas;
- ▶ investavimo pasiūlymų sudarymo, t. y. investicijų projektų vertinimo ir atrankos į investicijų planus, etapas;
- ▶ VIP tvirtinimo etapas.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-11-19 nutarimas Nr. 1186 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimo Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“.

2 pav. VIP sudarymo procesas ir jo dalyviai

VIP sudarymas:

Valstybės institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, kasmet Finansų ministerijai teikia siūlymus dėl ateinančių trejų metų investavimo prioritetų nustatymo (1–2 etapai). Finansų ministerija, apibendrinusi pateiktus duomenis, Vyriausybei teikia trejų metų VIP skiriamų preliminarių sumų ir investavimo į atitinkamą sritį prioritetų projektą (2–3 etapai). Vyriausybei jį patvirtinus, Finansų ministerija nustato valstybės kapitalo investicijų preliminarius limitus pagal kiekvieną sritį ir informuoja apie tai valstybės institucijas ir įstaigas (3–4–6 etapai), kurios organizuoja joms pateiktų investicijų projektų vertinimą (5–6 etapai). Informacinės visuomenės plėtos investicijų projektai papildomai turi būti suderinti su IVPK (5a–6 etapai). Atsižvelgdamos į nustatytus valstybės kapitalo investicijų preliminarius limitus bei investavimo į atitinkamą sritį prioritetus, vertinančios institucijos atranka ir investicijų projektams nustato prioritetiškumą vienas kito atžvilgiu ir teikia siūlymus dėl įtraukimo į VIP (6–7; 6–8 etapai). Finansų ministerija ir Ministro Pirmininko tarnyba, gavusi informaciją, esant poreikiui, teikia pastabas ir pasiūlymus Vyriausybės strateginiam komitetui ir institucijoms, atlikusioms atranką (7–9; 8–9 etapai). Įvertinusios pastabas (jeigu tokios pastabos yra), vertinančios institucijos tikslina investicijų preliminarių limitų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus ir teikia juos Finansų ministerijai (9–10 etapai). Ji, kartu su vertinančiomis institucijomis, parengia VIP projektą, kuriame numatomi ir kiekvienos srities trejų metų investavimo prioritetai, ir pateikia projektą Vyriausybei svarstyti (10–11 etapai). Kartu su tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu Vyriausybė Seimui pateikia ir VIP projektą.

Nustatyti investavimo sričių prioritetai yra ir vienas iš investicijų projektų vertinimo elementų – atsižvelgiant į juos siūlomi įgyvendinti investicijų projektai turi būti išdėstomi pagal svarbą (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus).

2.1. Prioritetų tarp investavimo sričių ir investavimo srityse nustatymas

Vyriausybės įstatyme numatyta¹⁵, kad ministerijos vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų joms pavestos srities valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendina toje srityje valstybės politiką. Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu¹⁶, Finansų ministerija tvirtina valstybės funkcijų sąrašą¹⁷. Pažymime, kad trejų metų VIP kasmet įstatymu tvirtinama pagal investavimo sritis. Teisės aktai sistemiškai neapibrėžia valstybės valdymo¹⁸ ir valstybės investavimo¹⁹ sričių. Valstybės investavimo sritis galima susieti su nustatytomis valstybės funkcijomis, kurios atliekamos įgyvendinant programas (3 lentelė).

3 lentelė. Valstybės funkcijų ir investavimo sričių palyginimas

Valstybės funkcijos	Valstybės investavimo sritys
Bendros valstybės paslaugos	Valstybės valdymas
Gynyba	Krašto apsauga
Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	Viešoji tvarka
	Visuomenės apsauga
Ekonomika	Transportas ir ryšiai
	Žemės ūkis
	Kita veikla
Aplinkos apsauga	Aplinkos apsauga
Būstas ir komunalinis ūkis	
Sveikatos apsauga	Sveikatos apsauga
Poilsis, kultūra ir religija	Kultūra
Švietimas	Švietimas
Socialinė apsauga	Socialinė apsauga

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymą Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ ir 2009 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, 2008-12-22 Nr. XI-96.

Nors atliekant vieną valstybės funkciją rezultatams pasiekti gali būti investuojama iš kelių valstybės investavimo sričių ir atvirkščiai (kelioms valstybės funkcijoms įgyvendinti lėšos skiriamos iš vienai investavimo sričiai patvirtintų asignavimų), bet nėra nė vienos valstybės funkcijos, į kurią nebūtų investuojama, t. y. kuri neturėtų jai atitinkančios valstybės investavimo

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas, 1994-05-19 Nr. I-464 (1998-04-28 įstatymo Nr. VIII-717 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 29 str. 3 d.

¹⁶ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 9 str.

¹⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ (2005-09-29 įsakymo Nr. 1K-280 ir 2007-11-26 įsakymo Nr. 1K-346 redakcija).

¹⁸ Vidaus reikalų ministerija 2009-07-21 Vyriausybei pateikė nutarimo projektą Nr. 855-01 „Dėl valstybės valdymo institucinės sąrangos (vykdamosios valdžios sistemos) tobulinimo koncepcijos patvirtinimo“, kur koncepcijos įgyvendinimo pirmojo etapo priemonių plane numatytas vienas iš tikslų iki 2009-11-15 apibrėžti valstybės valdymo srities sąvoką ir nustatyti ministrams pavedamas valstybės valdymo sritis. Valdymo sritis – sritis (arba esminė jos dalis), už kurią atsakingas atitinkamas ministras arba Vyriausybės priskirtos atitinkamos srities institucijos vadovas (sąvoka pateikta Strateginio planavimo metodikoje (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-02-07 nutarimas Nr. 194 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimo Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo““).

¹⁹ Sąvoka neapibrėžta, nenurodyta, kokios sritys ir kam pavestos įgyvendinti.

srities. Visos investavimo sritys atitinka visas valstybės valdymo funkcijas, nors ir netiesiogiai (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Toliau nurodytų institucijų investicijų projektams įgyvendinti lėšos planuojamos valstybės investavimo srityje „Kita veikla“, nors jos įgyvendina skirtingas valstybės funkcijas:

Kūno kultūros ir sporto departamentui prie Vyriausybės asignavimai skiriami įgyvendinti valstybės funkcijas *poilsio, kultūros ir religijos srityje*;

Ūkio ministerijai ir jai pavaldžioms įstaigoms asignavimai skiriami įgyvendinti valstybės funkcijas *ekonomikos srityje*;

Energetikos ministerijai ir jai pavaldžioms įstaigoms asignavimai skiriami įgyvendinti valstybės funkcijas *ekonomikos ir aplinkos apsaugos srityse*.

Strateginio planavimo metodikoje²⁰ numatyta kasmetinį biudžeto planavimo procesą pradėti nustatant Vyriausybės prioritetus arba nustatytus tiksliniant. Nustatomi Vyriausybės strateginiai tikslai (prioritetai) turėtų nurodyti, kuria kryptimi ir kaip planuoti institucijų veiklą, kokios institucijos yra atsakingos už strateginių tikslų (prioritetų) įgyvendinimą. Prasidėjus planuoti 2010–2012 m. biudžetą, Vyriausybės strateginiai tikslai nutarimu nebuvo patvirtinti, o Vyriausybės programoje²¹ numatyti 3 strateginiai prioritetai apima visas valstybės valdymo funkcijas, nenumatant institucijų, kurios bus atsakingos už šių tikslų įgyvendinimą (4 lentelė).

4 lentelė. Vyriausybės trumpalaikiai ir vidutinės trukmės strateginiai prioritetai

- privalome neatidėliotinai pasirengti staigiam šalies ekonomikos lėtėjimui ir jo sukeliamai didelei įtampai valstybės finansų sistemoje, ypač pavojingai pasaulinės finansų krizės akivaizdoje;
- privalome vykdyti esmines permainas tose šalies ir visuomenės gyvenimo srityse, kuriose iki šiol jos buvo atidėliojamos. Laikomės nuostatos, kad ekonomikos sunkmetis atveria galimybes sutelkti konsoliduotą visuomenės politinę valią tokioms esminėms permainoms. Esame įsitikinę, kad tokios permainos yra neatidėliotinai būtinos iš esmės pertvarkant valstybės valdymą, suintensyvinant kovą su korupcija, pagreitinant strateginių energetikos problemų sprendimą, kuriant inovatyvią ekonomiką, pertvarkant švietimo ir sveikatos sistemas, įveikiant socialinę atskirtį;
- mums tenka telkiančios lyderystės atsakomybė, kuri yra būtina tiek siekiant efektyviai įveikti artimiausio laikotarpio ekonomikos sunkumus, tiek ir įgyvendinant esmines permainas. Tokią lyderystės atsakomybę Vyriausybė gali realizuoti tik atvirai ir sąžiningai veikdama, per konstruktyvų dialogą su visuomene ir jos grupėmis.

Šaltinis – Lietuvos Respublikos Seimo 2008-12-09 nutarimas Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Valstybės institucijų ir įstaigų, įgyvendinančių tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas (73 proc. apklaustų respondentų), nuomone, nustatyti prioritetus tarp investavimo sričių yra tikslinga – tampa aiškios valstybės investicijų panaudojimo kryptys ir jų svarba, pagrįstai skatinamas prioritetinių investavimo sričių proveržis. Esant ribotoms finansavimo galimybėms pirmiausia užtikrinama, kad bus pasiekti rezultatai prioritetinėje investavimo srityje.

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 (2007-02-07 nutarimo Nr. 194 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Strateginio planavimo metodikos 9 p.

²¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2008-12-09 nutarimas Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Užsienio šalių patirties pavyzdys

Australijos Viktorijos valstijos Vyriausybė, dėstydamą savo poziciją apie valstybinių išteklių skirstymą ir apsirūpinimą jais, teigia²², jog sprendimai skirstant biudžetą (taip pat ir investicijoms) turi būti priimami atsižvelgiant į ilgalaikę strategijose nustatomus prioritetus. Jų nustatymas ir vadovavimasis jais skirstant išteklius, Vyriausybės teigimu, didina turto panaudojimo efektyvumą ir sukuria didesnę viešąją vertę.

Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidento komisijos, skirtos kapitalo biudžeto studijoms²³, ataskaitoje teigiama, kad tiek ilgalaikių, tiek einamojo laikotarpio biudžeto planavimo, taip pat ir kapitalo investicijoms, aiškių prioritetų nustatymas pagerina biudžeto vykdymo procesus. Jungtinės Amerikos Valstijos, vykdydamos investicijų programas, finansavimą programai skiria tik tada, kai yra galimybė finansuoti iškart visos programos įgyvendinimą (yra išimčių, tokių kaip itin ilgalaikės programos, ar ypatingos svarbos programos).

Lietuvoje prioritetai tarp investavimo sričių nenustatomi, asignavimai investicijoms skiriami visoms valstybės funkcijoms įgyvendinti. Prioritetų tarp investavimo sričių nustatymas parodytų aiškią valstybės kapitalo investicijų kryptį trumpuoju periodu ir ilgalaikėje perspektyvoje, leistų užtikrinti prioritetinės srities investicijų projektų įgyvendinimą.

Nuo šių metų Vyriausybė kasmet tvirtins trejų metų investavimo į atitinkamą sritį prioritetus. Ministerijos ir Vyriausybės įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, Finansų ministerijai pateikė savo investavimo srities 2010–2012 m. numatomus trejų metų prioritetus ir jų pagrindimą²⁴. Ministerija valstybės investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetų projektą teikė Vyriausybei, t. y. sudarė ministerijų ir Vyriausybės įstaigų pateiktų investavimo į atitinkamą sritį prioritetų sąrašą. Teisės aktuose nenumatyta, kokia institucija ir koku metodu vertins siūlomų investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetų atitiktį strateginio planavimo dokumentams, kuriais remiantis turi būti suformuluoti prioritetai, ir jų pagrindimą.

Audito metu nustatyta, kad ne visos institucijos, dalyvaujančios sudarant VIP²⁵, Finansų ministerijai pateikė pasiūlymus dėl lėšų investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetų nustatymo. Ne visos įstaigos, investicijų projektus teikiančios finansuoti tam tikros investavimo srities asignavimais, dalyvauja nustatant tos investavimo srities prioritetus (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Investavimo srities „Valstybės valdymas“ prioritetai turi apimti Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingų, Finansų ministerijos ir jos valdymo srities bei Užsienio reikalų ministerijos (iš viso 27 asignavimų valdytojais) prioritetus. Investavimo srities „Valstybės valdymas“ prioritetai buvo suformuoti pagal 37 proc. prioritetus pateikusių asignavimų valdytojų pasiūlymus dėl šios investavimo srities prioritetų (duomenys gauti 2009-06-03).

²² Reforming Victoria's public finance legislation, prieiga per internetą <http://www.dtf.vic.gov.au/CA25713E0002EF43/pages/dtf-projects-reforming-victoria-s-public-finance-legislation-discussion-paper---Chapter3>.

²³ Prieiga per internetą <http://clinton3.nara.gov/pcscb/report.html#budgeting>.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-03-04 nutarimu Nr. 153 patvirtinto Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plano 3 p.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-03-04 nutarimu Nr. 153 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plano patvirtinimo“ patvirtintame 2010 m. biudžeto rodiklių projektų rengimo plane numatyta, kad prioritetus pateikia tik ministerijos ir Vyriausybės įstaigos, kurioms įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta tvarka pavesta atlikti atitinkamos srities valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinti politiką. Šis nutarimas neregulmentuoja tokių prioritetų teikimo valstybės institucijoms, atskaitingoms Prezidentui ir Seimui.

Pažymėtina, kad teisės aktai nenumato, kaip turi būti atsižvelgta į valdymo sričiai priskiriamų, Vyriausybei nepavaldžių (pvz., Vertybinių popierių komisija, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija) institucijų investavimo prioritetus sudarant investavimo į tam tikrą sritį prioritetus, bet numatyta, kad šios institucijos, rengdamos pasiūlymus dėl investicijų projektų įtraukimo į VIP, turi atsižvelgti į Vyriausybės patvirtintus investavimo į tam tikrą sritį prioritetus.

Įstaigų pateikti investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetai yra grindžiami skirtingo laikotarpio ir įvairaus strateginio planavimo lygio dokumentais (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Sveikatos apsaugos ministerijos pasiūlytas trečiasis investavimo į sveikatos apsaugos sritį prioritetas – Ligos profilaktikos ir kontrolės užtikrinimas – pagrįstas būtinybe įgyvendinti Sveikatos apsaugos ministerijos vieną iš uždavinių (Didinti žmonių informuotumą apie ligas, jų priežastis, žalingų įpročių poveikį sveikatai ir ugdyti sveikos gyvensenos nuostatas).

Susisiekimo ministerija teikiamus prioritetus grindžia Ilgalaiškės (iki 2025 m.) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje (patvirtinta 2005-06-23 Vyriausybės nutarimu Nr. 692) numatytais prioritetais.

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos siūlomas didžiausias prioritetas „Informacinės sistemos plėtra įgyvendinant ES teisės aktus mokesčių administravime“ yra grindžiamas 2008-12-16 Europos Tarybos Direktyvos 2008/118/EB „Dėl bendros akcizų tvarkos“ įgyvendinimu (už tarptautinių įsipareigojimų nevykdymą gresia sankcijos pagal ES steigimo sutarties 226 str.).

Nors investavimo į tam tikrą sritį trejų metų prioritetų vertinimo būdai ir tvarka nėra nustatyti, apklausos duomenimis, Finansų ministerija keturioms ministerijoms pateikė pastabų dėl siūlomų prioritetų skaičiaus ir jų išdėstymo pagal svarbą (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus). Nevertinant ryšių tarp įvairaus lygio strateginio planavimo dokumentų ir siūlomų nustatyti tam tikros srities investavimo prioritetų, jų, kaip vieno iš investicijų projektų svarbos nustatymo kriterijų, svarba gali tapti formali. Investicijų projektų skirstymas pagal svarbą, atsižvelgiant į investavimo prioritetus, taps formalus, jei nebus vertinama investavimo prioritetų atitiktis strateginio planavimo dokumentams.

Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių²⁶ 18 punktą numato, kad Strateginis komitetas priėmus priima pasiūlymus dėl valstybės investavimo į atitinkamą sritį prioritetinių kryptų, atsižvelgdamas į Ministro Pirmininko tarnybos pastabas ir pasiūlymus. Finansų ministerija gali teikti pastabas dėl pateiktų investavimo srities limitų paskirstymo pagal investicijų projektus ir asignavimų valdytojus. Nenumatyta, kokias pastabas (pvz., prioriteto formuluotės aiškumo, atitikties nurodytiems strateginiams dokumentams, prioriteto vietos kitų prioritetų atžvilgiu pasirinkimo, prioritetą atitinkančių investicijų projektų pasirinkimo ir pan.) ir pasiūlymus gali teikti Ministro Pirmininko tarnyba.

Teisės aktai nenustato, kokia institucija ir koku metodu vertins siūlomų investavimo į atitinkamą sritį trejų metų prioritetų atitiktį strateginio planavimo dokumentams.

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 (2008-11-19 nutarimo Nr. 1186 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtinta Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarka.

Nenustatyta, kaip atsižvelgti į dalies institucijų siūlomus investavimo prioritetus. Dabartinis šių prioritetų nustatymas gali tapti formalia investicijų planavimo forma.

2.2. Lėšų paskirstymo atskiroms investavimo sritims principai

Vyriausybė kasmet nustato principus (prioritetus) investicijoms pagal atskiras sritis skiriamų lėšų dydžiui nustatyti (diferencijuoti). Iki 2009 m. bendrieji valstybės investicijų lėšų skirstymo prioritetai buvo orientuoti į valstybės įsipareigojimų tarptautinėms organizacijoms (ES ir NATO) vykdymą. Keičiasi lėšų skirstymo investicijų sritims prioritetai – nustatomi nauji, keičiasi jau esamų prioritetų vietos (5 lentelė), nors prioritetai nustatomi trejų metų laikotarpiui. Ne visą laiką yra taikomi trejų metų planavimo principai. Pavyzdžiui, lėšos pagal prioritetą „Daugiafunkcinių sporto ir pramogų centrų, reikalingų Europos vyrų krepšinio 2011 m. čempionatui surengti, plėtrai ir statybai“ prioriteto būdu pradėdamos planuoti 2010–2012 m. VIP. Šis prioritetas nebuvo įtrauktas planuojant 2009–2011 m. VIP. Pažymėtina, kad sprendimas organizuoti Europos vyrų krepšinio 2011 m. čempionatą Lietuvoje buvo priimtas 2004 m.

5 lentelė. Lėšų paskirstymo principai (prioritetai), kasmet tvirtinami Vyriausybės nutarimu

Lėšų paskirstymo prioritetai	Skirtingų laikotarpių VIP prioritetų eiliškumas				
	2006–2008	2007–2009	2008–2010	2009–2011	2010–2012
Bendrai su ES finansuojamų investicijų projektų įgyvendinimo užtikrinimui	1	1	1	1	1
Sąlygas pritraukti tiesiogines užsienio investicijas sudarančios infrastruktūros plėtrai, tinkamai infrastruktūros ir nekilnojamojo turto pertvarkai pagal investuotojų poreikius ir darbuotojų apmokymui					2
Energijos taupymo projektų įgyvendinimui					3
Inovacijų plėtrai palankios infrastruktūros sukūrimui					4
Krašto apsaugos, kaip NATO kolektyvinės saugumo ir gynybos sistemos dalies, tolesnei plėtrai	2	2	2	3	
Daugiafunkcinių sporto ir pramogų centrų, reikalingų Europos vyrų krepšinio 2011 m. čempionatui surengti, plėtrai ir statybai					5
Prioritetinių Lietuvos tūkstantmečio ir Vilniaus, kaip Europos kultūros sostinės, investicijų projektų vykdymui			3	2	
Kitų investicijų projektų, dėl kurių priimti Seimo ir Vyriausybės nutarimai, vykdymui	3	3	4	4	
Statinių, kurių konstrukcijų būklė yra avarinė, o jų eksploatavimo nutraukti negalima, rekonstravimui ir kapitaliniam remontui	4	4	5	5	6
Nebaigtų statybų tolesniam finansavimui	5	5	6	6	7
Ekonomikos atgaivinimo projektams, skirtiems eksportui skatinti ir bedarbystei mažinti per verslumo didinimą, remiant darbo vietų kūrimą ir išlaikymą smulkiajame ir vidutiniame versle					8

Teisės aktuose numatyta, kad atskirai investavimo sričiai skiriamas lėšų dydis priklauso nuo lėšų skirstymo prioritetų. Nėra aiškiai nustatyta, kas yra atsakingas už lėšų paskirstymą pagal lėšų skirstymo prioritetus atskirose investavimo srityse ir kas kontroliuoja, kad lėšos paskirstytos vadovaujantis nustatytais prioritetais, nenustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis investicijų

projektai gali būti atrenkami finansuoti pagal tam tikrą lėšų skirstymo prioritetą. Audito metu nustatyta, kad Finansų ministerija nesudaro sąrašo, kuriame būtų pateikiama pagal kiekvieną lėšų skirstymo prioritetą skiriama investavimo lėšų suma, pavyzdžiui, Finansų ministerija negalėjo įvardyti „Energijos taupymo projektų įgyvendinimui“ (trečias prioritetas) skiriamų lėšų sumos. Taip pat nesudaromas sąrašas investicijų projektų, kuriems pagal tam tikrą lėšų skirstymo prioritetą yra skirta lėšų investicijoms. Lėšos turi būti planuojamos ir atsiskaitoma už jas pagal vienodą formą.

Pažymėtina pažanga formuojant ir įvardijant valstybės kapitalo investicijų kryptis, nes suformuluoti investavimo lėšų skirstymo prioritetai apima ne vieną valstybės investavimo sritį (valstybės funkciją). Pavyzdžiui, 2010–2012 m. lėšų skirstymo prioritetas „Energijos taupymo projektų įgyvendinimas“ yra orientuotas į bendrus valstybės tikslus taupyti energetinius išteklius ir turimą energiją naudoti kuo efektyviau. Pagal šį prioritetą skiriamomis investavimo lėšomis investicijų projektai gali būti įgyvendinami skirtingose valstybės valdymo srityse – tiek įgyvendinant mokyklų, tiek ligoninių, tiek valstybės institucijų pastatų renovavimo investicijų projektus. Valstybės kapitalo investicijos nukreiptos į galimybės pasinaudoti kitais nei valstybės biudžetas finansavimo šaltiniais įgyvendinimą ir būtinų tiek trumpalaikių, tiek ilgalaikių įsipareigojimų įvykdymą.

Atsižvelgiant į dabartinę ekonominę situaciją, ekonomikos atgaivinimo projektams, skirtiems eksportui skatinti ir bedarbystei mažinti per verslumo didinimą, remiant darbo vietų kūrimą ir išlaikymą smulkiajame ir vidutiniame versle, turi būti suteikiamas aukštesnis nei numatytas (nustatytas aštuntas) prioritetas.

Nenustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis investicijų projektai gali būti atrenkami finansuoti pagal tam tikrą lėšų skirstymo prioritetą. Nenumatytas atsiskaitymas pagal šiuos prioritetus, todėl pasirinktas lėšų skirstymo būdas gali būti formalus. Vienoda planavimo ir atsiskaitymo forma padėtų užtikrinti vykdymo kontrolę ir atskaitingumą.

3. Investicijų projektų vertinimo sistema

3.1. Investicijų planų sudarymas vadovaujantis prioritetais

Valstybės institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, rengdamos preliminarų investicijų planą ateinančių trejų metų VIP, turi:

- vadovautis Vyriausybės nustatytais investavimo į atitinkamą sritį prioritetais²⁷;

²⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-07-08 nutarimu Nr. 732 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010–2012 m. preliminarų nacionalinio biudžeto pagrindinių rodiklių“ patvirtinti Valstybės lėšų investavimo į atitinkamą sritį 2010–2012 m. prioritetai.

- atsižvelgti, kam suteikiama pirmenybė diferencijuojant valstybės kapitalo investicijoms skiriamų lėšų dydžius pagal atskiras sritis²⁸;
- teikti pirmenybę iš dalies ES lėšomis finansuojamiems projektams ir įsipareigojimus NATO užtikrinantiems investicijų projektams²⁹;
- vadovautis Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje nurodytais investicijų projektų prioritetais³⁰.

Taip pat turi atsižvelgti į Vyriausybės 2008–2012 m. programos priemonių įgyvendinimo plano³¹ preambulę, kurioje numatyta, kad asignavimų valdytojai turi užtikrinti, kad programos priemonėse numatyti investicijų projektai būtų pateikti įtraukti į atitinkamų metų VIP kaip prioritetiniai.

Audito metu nustatyta, kad teisės aktai nereglamentuoja, kaip vadovautis šiais prioritetais įtraukiant investicijų projektus į investicijų planą – ar pirmiausia atsižvelgti į srities prioritetus, o paskui į lėšų skirstymo, ar atvirkščiai (žr. pavyzdį). Taip pat nenustatyta, ar bus atsižvelgiama ir kaip atsižvelgiama į šiuos prioritetus prireikus mažinti investavimo sričių asignavimus.

Pavyzdys

Lėšų skirstymo prioritetas „Daugiafunkcinių sporto ir pramogų centrų, reikalingų Europos vyrų krepšinio 2011 m. čempionatui surengti, plėtrai ir statybai“ yra penktas iš aštuonių į kuriuos atsižvelgti turi institucijos, siūlančios įtraukti investicijų projektus į 2010–2012 m. VIP. Sporto ir pramogų centrų investicijų projektus įgyvendina savivaldybės arba Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Vyriausybės. Šiems įstaigų investicijų projektams finansuoti asignavimai numatomi investavimo srityje „Kita veikla“, kuriai nustatytas investavimo prioritetas – elektroninio turinio ir elektroninių paslaugų plėtra (viešojo administravimo modernizavimas).

Teisės aktuose numatyta, kad Finansų ministerija teikia apibendrintas pastabas ir pasiūlymus Strateginiam komitetui dėl siūlomų valstybės investavimo į atitinkamą sritį preliminarių limitų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus. Siekdamas, kad valstybės investicijos būtų racionalios ir ekonomiškai pagrįstos bei įvertinęs Valstybės kontrolės atliktų auditų rekomendacijas³², Seimas 2008 m. spalio 14 d. nutarime³³ pasiūlė Vyriausybei svarstyti galimybę Finansų ministerijai suteikti įgaliojimus priimti galutinius sprendimus dėl investicijų projektų įtraukimo į Vyriausybei teikiamą VIP projektą, atsižvelgiant į investicijų projektų atitiktį nustatytiems valstybės investicijų prioritetams. Finansų ministerijai teisės aktuose nenumatyta

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-07-08 nutarimu Nr. 732 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010–2012 m. preliminarių nacionalinio biudžeto pagrindinių rodiklių“, patvirtintų Lietuvos Respublikos 2010–2012 m. valstybės biudžeto maksimalių asignavimų, įskaitant į atitinkamą sritį investuojamas lėšas, nustatymo bendrųjų principų 3 p.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 (2008-11-19 nutarimo Nr. 1186 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 4 p.

³⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymu Nr. 201 (2002-05-21 įsakymo Nr.141 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos 23 p.

³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-02-25 nutarimas Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 m. programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“.

³² Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio audito ataskaitoje „Valstybės investicijų, paskirstytų 2004–2006 m. programoje, panaudojimas 2004 m.“ rekomendacijų įgyvendinimas“ (2006-12-15 Nr. VA-60-2P-29).

³³ Lietuvos Respublikos Seimo 2008-10-14 nutarimas Nr. X-1752 „Dėl valstybės investicijų programos“.

vertinti investicijų projektų (kurie sudaro investicijų planą) atitiktis investavimo srities prioritetams ir Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimams. Finansų ministerijos specialistai teigė, kad teikia pastabas žodžiu ir konsultuoja investicijų projektų rengėjus dėl investicijų projektų rengimo, jų atitiktis Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimams. 33 proc. respondentų nurodė iš Finansų ministerijos gavę pastabų (žodžiu arba raštu) dėl jų teiktų investicijų projektų (investicijų projektams skirtų lėšų dydžio).

Kai kurių institucijų veiklos planavimas nesiejamas su Vyriausybės strateginių tikslų įgyvendinimu (Seimui atskaitingų valstybės institucijų, pavyzdžiui, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus, taip pat teismų, kurių nepriklausomumą užtikrina Konstitucija, ir kitų). Todėl šių institucijų investicijų planų atitiktis Vyriausybės patvirtintiems investavimo sričių prioritetams neturi būti vertinama, o investicijų projektų vertinimą turėtų atlikti tinkamai įgaliota institucija.

Teisės aktai nenumato vertinti, ar investicijų planai atitinka investavimo prioritetus – nenumatyta, kas ir kaip tai atliks. Nenumatyta vadovavimosi prioritetais tvarka, todėl sudėtinga užtikrinti aiškų ir objektyvų investicijų projektų vertinimą bei įsitikinti, ar teikiami institucijų investicijų planai atitinka nustatytus prioritetus.

3.2. Investicijų projektų vertinimas

Investicijų projektus rengia valstybės institucijos, įstaigos ir įmonės (investicijų projektų rengėjai) ir pagal valdymo sritis teikia valstybės institucijoms ir įstaigoms, įgyvendinančioms tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, kurios vykdo projektų atranką ir formuoja investicijų planą ir (ar) investicijų programas. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai, teikiami įtraukti į tam tikrų metų VIP, turi būti suderinti su IVPK pagal jų nustatytą tvarką (toliau – 3.3. dalyje).

Vertinimo organizavimas

Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje numatyta, kad valstybės institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, įvertina joms pateiktų investicijų projektų atitiktį šios metodikos reikalavimams, nustato investicijų projektų įgyvendinimo prioritetus ir, apibendrinusios medžiagą, teikia Finansų ministerijai³⁴. Teisės aktai nenurodo, kaip turi būti vykdomas investicijų projektų vertinimas. Nėra nustatytos procedūros, kaip investicijų projektų rengėjai derina projektus su valstybės institucijomis ir įstaigomis, įgyvendinančiomis tam

³⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymu Nr. 201 (2002-05-21 įsakymo Nr.141 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos 16 p.

tikros srities valstybės valdymo funkcijas, kurios teikia pasiūlymą įtraukti investicijų projektus į tam tikrų metų VIP.

Audito metu atlikus valstybės institucijų ir įstaigų apklausą, nustatyta, kad investicijų projektų vertinimas organizuojamas ir atliekamas skirtingai – beveik pusė (44 proc.) apklaustų vertinimą organizuojančių valstybės institucijų ir įstaigų turi patvirtintus vidaus tvarkos aprašus, o kitos vertinimą organizuoja vadovaudamosi Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimais. Tos pačios institucijos parengti investicijų projektai vertinami vadovaujantis skirtinga tvarka ir kitų vertintojų, nei tai institucijai vertinti pateikti kitų institucijų investicijų projektai (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-05-25 ir 2009-05-27 įsakymais Nr. A1-163 ir Nr. A1-360 sudarytos Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijos ir patvirtinti jų darbo reglamentai. Informaciją apie apskričių investicijų projektus apibendrina Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisija juos vertina vadovaudamasi pateikta informacija ir sudaro siūlomų finansuoti projektų sąrašą. Kiti ministerijai pateikti ir pačios ministerijos parengti investicijų projektai vertinami Strateginio planavimo grupės pasitarime. Sprendimą siūlyti investicijų projektus arba atsisakyti juos teikti Finansų ministerijai ir IVPK, įtraukti į VIP priima socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Audito metu nustatyta, kad institucijose, kur investicijų projektų vertinimas yra reglamentuotas vidaus tvarka, aiškiai nurodoma, kad sudaromos vertinimo komisijos arba vertinimas pavedamas konkrečiam institucijos struktūriniam padaliniui; kur nereglamentuotas – atsižvelgiant į investicijų projektų pobūdį, vertinimą atlieka struktūrinių padalinių specialistai. Sprendimai siūlyti įtraukti investicijų projektą į atitinkamų metų VIP priimami ir kolegialiai, ir vieno iš vadovų sprendimu.

Pavyzdys

Užsienio reikalų ministerijos investicijų projektus vertina skirtingi departamentai pagal kompetenciją, sprendimą priima Užsienio reikalų ministerijos kolegija; Žemės ūkio ministerijos – skirtingų sričių specialistai, sprendimą priima ministerijos vadovybė; Susisiekimo ministerijoje – Strateginio planavimo ir finansų departamentas ir departamentai pagal veiklos sritis, sprendimą priima ministerijos vadovybė; Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje – Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisija ir Strateginio planavimo grupė, sprendimą priima Strateginio planavimo grupė ir ministras. Dėl Finansų ministerijos investicijų projektų siūlymo įgyvendinti sprendimą priima ministerijos valstybės sekretorius (dabar – ministerijos kancleris).

Valstybės valdymo tobulinimo komisija (Saulėlydžio komisija) pritarė Finansų ministerijos pateiktiems VIP rengimo tobulinimo principams, kuriais vadovaujantis institucijos investicijų projektų įgyvendinimo programas turi sudaryti (investicijų projektus atrinkti) atrankos komisijos, sudarytos iš ministerijų specialistų, suinteresuotų institucijų, įstaigų, kitų socialinių ir ekonominių partnerių atstovų. Mūsų nuomone, tai padės užtikrinti atliekamos atrankos skaidrumą ir viešumą.

Investicijų projektai Finansų ministerijai teikiami kasmet, o valstybės institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, kasmet vertina investicijų projektų rengėjų joms pateiktą medžiagą. Audito metu nustatyta, kad nėra vienodos investicijų projektų,

kurių įgyvendinimas buvo nutrauktas, bet vėl siūloma jį atnaujinti, vertinimo praktikos – tik mažiau nei pusės (40 proc.) respondentų siūlomų atnaujinti investicijų projektų vertinimas buvo atliktas. Atnaujinant investicijų projekto įgyvendinimą turi būti vertinama investicijų projekto atitiktis srities investavimo prioritetams, reikalingumas, apimtys, finansavimas.

Kadangi nėra investicijų projektų vertinimo organizavimo ir jo reglamentavimo bendros praktikos, ne visi investicijų projektai vertinami pagal vienodą tvarką.

Vertinimo atlikimas

Audito metu apklausus valstybės institucijas ir įstaigas, įgyvendinančias tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, nustatyta, kad vykdoma skirtinga investicijų projektų atranka į VIP – vienos institucijos yra parengusios investicijų projektų vertinimo metodikas, o kitos vadovaujasi Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimais. Audito metu nustatyta gera tam tikrų investicijų projektų rūšių vertinimo patirtis (žr. pavyzdį).

Gerose patirties pavyzdys

Generalinės prokuratūros parengtų arba jai pateiktų investicijų projektų vertinimas atliekamas vadovaujantis Prokuratūros pastatų ir patalpų statybos (rekonstrukcijos) kapitalo investicijų projektų rengimo ir įtraukimo į valstybės investicijų programą bei jų prioritetų nustatymo taisyklėmis.

Rengiant konkrečių prokuratūros pastatų ir patalpų statybos (rekonstrukcijos) investicijų projektus ir suteikiant jiems prioritetus, nustatomi šie pagrindiniai vertinimo kriterijai ir jų įvertinimas balais:

- Darbo sąlygų prokuratūroje tinkamumas (maksimali balų suma – 50);
- Prokuratūros pastatų nusidėvėjimas procentine išraiška (maksimali balų suma – 20);
- Prokuratūros pastatų būklė (maksimali balų suma – 30).

Visi vertinimo kriterijai yra apibūdinti, nurodyta, kaip juos taikyti, kokia balų suma vertinti atsižvelgiant į tam tikras sąlygas. Prokuratūros pastatų statybos (rekonstrukcijos) investicijų projektų prioritetai nustatomi pagal surinktų balų skaičių: daugiausia balų surinkusiam investicijų projektui nustatoma aukščiausia vieta prioritetų eilėje, kitos vietos nustatomos surinktų balų skaičiaus mažėjimo tvarka. Esant vienodam balų skaičiui, sprendimą dėl investicijų projekto pirmumo priima Generalinės prokuratūros kancleris.

Minėtose taisyklėse aiškiai apibrėžiami kriterijai, kuriais vadovaujantis vertinami investicijų projektai, nustatytos kriterijų reikšmės ir jų įtaka vertinimo rezultatui, apibrėžtas investicijų projektų skirstymas pagal svarbą. Pažymėtina, kad tokią pačią investicijų projektų vertinimo metodiką kai kuriems (teismų pastatų ir patalpų statybos ir rekonstrukcijos) investicijų projektams įvertinti naudoja ir Teisingumo ministerija.

45 proc. (9 iš 20) valstybės institucijų ir įstaigų, įgyvendinančių tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas, kurios dalyvavo apklausoje, nurodė, kad turi nustatytus atrankos investicijų projektų vertinimo kriterijus (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Kultūros ministerija investicijų projektus vertina pagal teisės aktuose nustatytus vertinimo kriterijus, atsižvelgia į aktus dėl pastatų avarinės būklės, investicijų objekto priskyrimą probleminėms teritorijoms, į strateginius veiklos planus.

Ūkio ministerija vertina, kiek investicijų projektai atitinka Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimus ir investicijų projektų rengimo teorines rekomendacijas.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba vertina, ar investicijų projektai atitinka šiuos kriterijus: investicijų projekto atitiktis Vyriausybės prioritetams, tikslams ir uždaviniams, patvirtintiems strateginiuose dokumentuose, kitiems galiojantiems teisės aktams; investicijų projekto tikslingumas. Įvertinami investicijų

---

projekte numatyti tikslai, uždaviniai ir siekiami rezultatai, numatomas poveikis visuomenei, ūkio plėtrai ir panašiai; investicijų projekto technologinis, organizacinis suderinamumas su kitais įgyvendintais ar planuojamais įgyvendinti investicijų projektais; investicijų projekto sukurto rezultato tęstinumas baigus šį investicijų projektą įgyvendinti; investicijų projekto įgyvendinimo trukmės pagrindumas; investicijų projektas turi atitikti Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodiką. *(Pastaba – nustatyti investicijų projektų vertinimo kriterijai yra tokie pat kaip ir vertinimo kriterijai, naudojami informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams vertinti, kuriuos naudoja IVPK).*

Nustatyti vertinimo kriterijai ne visada leidžia palyginti investicijų projektus tarpusavyje, yra abstraktūs, nenurodoma kriterijų reikšmė, neaiški kriterijų svarba, lyginant su kitais. Pažymėtina, kad dalis vertinimą atliekančių institucijų (Teisingumo ministerija, Generalinė prokuratūra) turi gerą vertinimo kriterijų ir jų reikšmingumo nustatymo patirtį (žr. pavyzdį 22 psl.).

Audito metu nustatyta, kad ne visi investicijų projektai toje pačioje įstaigoje vertinami pagal tokią pačią vertinimo sistemą – vertinimas gali skirtis pagal investicijų projekto rūšį ar pagal investicijų projekto rengėjus (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra patvirtinusi Socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijos darbo reglamentą³⁵, kuriame numatyti socialinių įstaigų teikiamų investicijų projektų vertinimo kriterijai, komisijos darbo organizavimas. Kitus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai teiktus ir pačios ministerijos rengtus projektus vertina Strateginio planavimo grupė.

Teisingumo ministerija, rengdama ir vertindama teismų pastatų ir patalpų statybos (rekonstrukcijos) investicijų projektus, vadovaujasi Teisėjų tarybos aprobuotu Teismų investicijų projektų rengimo tvarkos aprašu³⁶, kuriame įvardijami investicijų projektų vertinimo kriterijai ir jų įvertinimas balais, skirstymo pagal svarbą taisyklės. Teisingumo ministerija nėra patvirtinusi kitos rūšies investicijų projektų vertinimo tvarkos.

Investicijų projektų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodyta, kad, įtraukiant investicijų projektus į tam tikrų metų VIP, jie turi būti pagrįsti atliekant gryniosios vertės, sąnaudų ir naudos (rezultatų), sąnaudų efektyvumo, taip pat kitą finansinę (ekonominę) ir socialinę analizę. Išnagrinėjus 34 siūlomus įtraukti į 2010–2012 m. VIP investicijų projektus, nebuvo galima nustatyti kad šios analizės atliktos 8-iuose.

Vadovaujantis minėtų analizių rezultatais turi būti atliekamas investicijų projektų vertinimas, kuris leistų palyginti investicijų projektus tarpusavyje. Neparengus šių analizių, investicijų projektų palyginimas tarpusavyje, siekiant išrinkti geriausias investavimo lėšų panaudojimo galimybes, yra sudėtingas.

Ankstesnių auditų duomenimis³⁷, į VIP buvo įtraukiami ir nekokybiškai parengti investicijų projektai (neatitinkantys visų Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimų). Audito metu taip pat nustatyti kiti kokybiniai investicijų projektų trūkumai (6 lentelė).

---

³⁵ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-05-25 įsakymas Nr. A1-163 „Dėl socialinių paslaugų įstaigų investicijų projektų atrankos komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“.

³⁶ Teismų tarybos 2008-11-13 nutarimas Nr. 13P-203-(7.1.2) „Dėl teismų investicijų projektų rengimo tvarkos aprašo aprobavimo“.

³⁷ Valstybinio audito ataskaitos: „Valstybinio audito ataskaitoje „Valstybės investicijų, paskirstytų 2004–2006 m. programoje, panaudojimas 2004 m.“ rekomendacijų įgyvendinimas“ (2006-12-15 Nr. VA-60-2P-29), „Valstybės investicijų, paskirstytų 2004–2006 m. programoje, panaudojimas 2004 m.“ (2005-07-01 Nr. 2030-4-80); Išvada dėl 2009 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto (2008-11-13 Nr. VA-24).

6 lentelė. Investicijų projektuose nepateikiamos informacijos pavyzdžiai

Informacija, reikalinga rengiant investicijų planą*	Pateikta informacija	Nepateikta informacija	Nepateiktos informacijos dalis (proc.)
Įgyvendinto investicijų projekto poveikis asignavimų valdytojo veiklai;	31	3	8,8
Poveikis asignavimų valdytojo veiklai neįgyvendintus investicijų projekto;	7	27	79,4
Aprašymas, koku būdu bus galima įsitikinti, ar pasiekti numatyti uždavinio įgyvendinimo rezultatai bei įvykdyti nustatyti projekto vertinimo kriterijai;	2	32	94,1
Ar nurodyta kaip bus atliekama darbų bei prekių pirkimai.	19	15	44,1

* Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos 7 punkte numatytų investicijų planų rengimo etapams įgyvendinti reikalingi žingsniai.

Pažymėtina, kad kol VIP projektas nėra pateiktas Vyriausybei, parengti investicijų projektai yra taisomi ir tikslinami. Taip pat Finansų ministerija su VIP projektu Vyriausybei teiks apibendrintą institucijų pateiktą informaciją apie siūlomus įgyvendinti nekokybiškai parengtus investicijų projektus.

Respondentų nuomonė

Daugeliu atvejų, rengiant investicijų projektą, sudėtinga nustatyti tiek numatomus gauti rezultatus ir sąnaudas, tiek atlikti rizikos ar jautrumo analizę. Šių analizių rezultatai reikalingi investicijų projektams tarpusavyje palyginti, atrinkti investicijų projektus iš aibės. Reikalinga kompleksinė investicijų projektų vertinimo ir atrankos metodika, kuri pagal tam tikrus aiškiai apibrėžtus kriterijus padėtų įvertinti ir atrinkti geriausiai valstybės strateginius tikslus atitinkančius investicijų projektus. Reikalinga universali ir paprasta investicijų projektų vertinimo ir atrankos metodika, naudojama nustatant įvairių projektų veiksmingumą, kad būtų galima atrinkti investicijų projektus ir suskirstyti pagal svarbą.

Investicijų projektų vertinimas atliekamas formaliai, nes:

- į VIP siūloma įtraukti investicijų projektus, kurių parengimo kokybė ne visais atvejais atitinka Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimus;
- ne visiems vertinimo kriterijams, kuriais vadovaujantis vertinami investicijų projektai, nustatytos reikšmės, jų svarba;
- į tos pačios institucijos investicijų planą įtraukiami investicijų projektai įvertinami skirtingais būdais.

Toliau pateikiame investicijų projektų vertinimo metodų pavyzdžius, kuriuos, mūsų nuomone, tikslinga išanalizuoti, kad būtų galima pritaikyti vertinant investicijų projektus, siūlomus įtraukti į VIP.

Pavyzdys – Kompleksinis vertinimas

Kompleksinės analizės rezultatas yra investicijų projekto efektyvumo įvertinimas pagal pasirinktus vertinimo kriterijus. Skirtingais analizės metodais gauti rezultatai apibendrinami ir galutinis sprendimas priimamas kompleksinio vertinimo etape. Kompleksinę analizę sudaro finansinė analizė, ekonominė analizė ir ekspertinis vertinimas. Remiantis ankstesnių kompleksinės analizės etapų rezultatais atliekamas kompleksinis investicijų projekto vertinimas. Jis suteikia galimybę:

- įvertinti įvairiais analizės metodais nustatytus projekto rodiklius ir rasti vieną, kuris apibendrintai

charakterizuotų investicijų projektą;

- priimti sprendimus atsižvelgiant į rodiklius, kurie apskritai tarpusavyje nepalyginami;
- atsižvelgti į atskirų kriterijų svarbą vertinimo rezultatams.

Atliekant kompleksinį vertinimą siūloma naudoti ekspertinio hierarchinio vertinimo metodu. Ekspertinis vertinimas šiame etape suteikia galimybę nustatyti įvairiais analizės metodais gautų rezultatų svarbą, o hierarchinė sistema leidžia, priimant sprendimą dėl projekto, atsižvelgti į įvairiais kompleksinės analizės metodais gautus projekto rodiklius bei šių rodiklių svarbą, sprendžiant tas problemas, kurių atžvilgiu tiriamas projektas.

Investicijų projekto finansinę ir ekonominę analizę atlieka projektą kompleksiškai vertinanti institucija arba, pagal susitarimą, – projekto rengėjas. Kompleksinį vertinimą atlieka vertinanti institucija. Ši institucija suformuoja ekspertų komisiją ir nustato jos darbo metodiką. Ekspertų komisijos svarbiausia užduotis – nustatyti vertinimo kriterijus ir jų svarbą bei priimti galutinį sprendimą dėl investicijų projekto priimtumo. Kitus kompleksinio vertinimo darbus atlieka investicijų projektą kompleksiškai vertinanti institucija arba ekspertų komisija. Ekspertų komisija pasirenka investicijų projektą (projektus), turintį didžiausią įvertinimą, ir pateikia išvadą, kurioje nurodytas pasirinktas projektas, pasirinkimo metodika ir vertinimo metodai.

Pavyzdys – Ekspertinis vertinimas

Investicijų projektų analizei, įvertinimui ir galutinei atrankai tikslinga naudoti formalizuotą ekspertinį modifikuotą prioritetų skirstymo ir parinkimo (MPSP) metodą, kuris leidžia įvertinti projektą pagal atskirus dalinius rodiklius bei jų svarbumo reikšmę, gaunant atrinkamo projekto kompleksinį įvertinimą. MPSP metodą tikslinga naudoti tada, kai reikia vienu metu įvertinti kiekybinių ir kokybinių rodiklių įtaką. Vertinimo metodika ir ekspertinio įvertinimo atlikimo formos parinkimas turi įtakos ekspertizės rezultatų tikslumui, todėl būtina pagrįsti ekspertinį įvertinimą ir jo formą. Valdymo sprendimo priėmimas (duotuoju atveju – investicijų projekto) yra susijęs su vienu iš daugelio variantų sprendimo parinkimu, todėl įvertinimo ir atrankos procese būtina kompleksinio įvertinimo sąlyga, esant skirtingų rodiklių kilmei ir matavimo vienetams, tai yra jų reikšmių pervedimas į santykinius dydžius, kurie yra normuojami vienodai ir vienu matu (išreiškiamu vieneto dalimis). Kita būtina sąlyga – kiekvieno dalinio rodiklio reikšmingumo (svarbumo) įvertinimas. Jei daliniai rodikliai yra matuojami vienoje mato skalėje ir įvertinamas jų reikšmingumas, yra tenkinamas kompleksinio įvertinimo sudarymas ir kompleksinis (suminis) rodiklis užrašomas kaip šių rodiklių įvertinta suma, teigianti, kad šis rodiklis yra dalinių rodiklių funkcija.

Šaltinis – prieiga per internetą <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/205.pdf>.

Budžeto sandaros įstatyme nustatyta³⁸, kad informacija apie budžeto sudarymą, priėmimą, vykdymą, vertinimą, kontrolę turi būti vieša ir aiški. Siekiant užtikrinti šias nuostatas, VIP, kaip viena iš budžeto planavimo ir įgyvendinimo formų, turi būti sudaroma aiškiai ir atvirai.

Audito metu apklaustos skirtingo statuso institucijos, tačiau visos respondentų grupės pažymėjo nepakankamai viešą, aiškų ir išsamų VIP planavimo proceso reglamentavimą ir organizavimą (7 lentelė).

7 lentelė. Respondentų nuomonė apie VIP sudarymo reglamentavimo ir organizavimo aiškumą

Respondentų grupės (statusas)		Teigiamas vertinimas, proc.	Pastabos
Valstybės institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios tam tikros srities valstybės valdymo funkcijas	Ministerijos	58	Nėra bendrų projektų vertinimo ir atrankos procedūrų; Nėra objektyvių vertinimo kriterijų; Neaiškiai apibrėžtos funkcijos; Nenustatyti lėšų mažinimo ar didinimo kriterijai.
	Nepavaldžios valstybės institucijos ³⁹	33	

³⁸ Lietuvos Respublikos budžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. IX-1946 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 11 str.

³⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 (2008-11-19 nutarimo Nr. 1186 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 13.1 p. numatytos valstybės institucijos išskyrus ministerijas.

Investicijų projektų rengėjai	Savivaldybės	17	Neaišku, kokiais principais vertinami ir atrenkami investicijų projektai; Nėra informacijos, kodėl investicijų projektas nepateko į VIP, kokių kriterijų neatitiko, negaunamos vertinimo išvados; Nenustatytos arba neaiškios investicijų projektų pateikimo vertinti procedūros; Trūksta metodinio vadovavimo.
	Švietimo ir mokslo įstaigos	66	
	Pavaldžios valstybės institucijos	43	

Investicijų projektų rengėjų nuomone, vertinančios institucijos turėtų aiškiai ir viešai įvardyti priežastis, kodėl tam tikri investicijų projektai nesiūlomi finansuoti. Taip būtų didinama vertintojų atsakomybė už jų priimamus sprendimus ir užtikrinamas visuomenės informavimas. 4 priede pateikiama respondentų nuomonė apie VIP sudarymo proceso stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes, į kurias reikėtų atsižvelgti tobulinant minėtą procesą.

78 proc. respondentų nurodė, kad trūksta informacijos apie geros praktikos pavyzdžius.

Respondentų pasiūlymai

Finansų ministerijos tinklalapyje galėtų būti daugiau informacijos apie investicijų projektų rengimą ir vertinimą, pateikiant gerosios praktikos pavyzdžių, taip pat naudinga žinoti ir blogos praktikos pavyzdžių, kad nebūtų kartojamos kitų daromos klaidos. Būtų naudingi seminarai, kuriuose būtų pateikiami investicijų projektų rengimo trūkumai, aptariama rengimo, teikimo ir įgyvendinimo praktika, pateikiami praktiniai rengimo pavyzdžiai, supažindinama su sėkmingais investicijų projektais, analizuojama investicijų projektų rengimo perspektyva.

Pateikiame pavyzdį, kaip informuojama apie gerąją praktiką užsienio valstybėse.

Užsienio šalių patirties pavyzdys

Australijos Viktorijos valstijos Vyriausybė yra sukūrusi valstybinį interneto tinklalapį „Kapitalo vystymo gairės“⁴⁰. Jame pateikiama išsami informacija, susijusi su valstijos vykdomomis kapitalo investicijomis. Tinklalapyje teikiama informacija siekiama, kad kiekvienas vykdomas investicijų projektas būtų tikslingas, baigiamas laiku, kad atitiktų kainos ir kokybės reikalavimus. Taip pat šia informacija siekiama užtikrinti, kad rengiami investicijų projektai atitiktų visas valstybės politikos kryptis ir teisės aktų reikalavimus. Tinklalapyje pateikiama rekomendacinio pobūdžio medžiaga:

- ▶ turto vertinimo pagalbininkas – šablonų rinkinys, padedantis įvertinti valdomo turto būklę;
- ▶ kapitalo plėtros gairės – investicijų projektų vystymo geros praktikos vadovas, apimantis kiekvieną investicijų projekto gyvavimo etapą: nuo investicijų poreikio nustatymo iki investicijų projekto įgyvendinimo pabaigos;
- ▶ įvairių sutarčių šablonai;
- ▶ bendra informacija apie projektų apipavidalinimą;
- ▶ informacija apie galimas įvairių projektų apimtis ir vertes, paremtas įvairiomis atliktomis prognozėmis;
- ▶ įvairios ataskaitos apie investicijų projektų vykdymą, taip pat įgyvendintų ir šiuo metu finansuojamų investicijų projektų sąrašai.

Tinklalapyje pateikti įvairūs dokumentai padeda atlikti smulkų investicijų projektų išlaidų planavimą. Naudojantis sukurtais planavimo šablonais siekiama kiek įmanoma tiksliau apskaičiuoti projekto vertę, taip projekto sąnaudas paverčiant maksimaliai efektyviomis.

Informuojant apie geros patirties pavyzdžius būtų galima pagerinti rengiamų investicijų projektų kokybę.

⁴⁰ Capital Development guidelines, prieiga per internetą <http://www.capital.dhs.vic.gov.au/capdev/>.

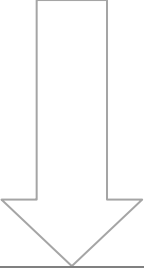
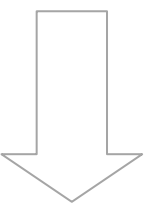
3.3. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimas

IVPK nuostatuose⁴¹ nustatytas vienas iš svarbiausių IVPK uždavinių – koordinuoti elektroninio turinio, informacinių ir elektroninių ryšių technologijų infrastruktūros ir inovacijų kūrimą ir diegimą. Įgyvendindamas pavestus uždavinius IVPK koordinuoja ir derina kitų valstybės institucijų ir įstaigų rengiamus informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus, pagal kompetenciją organizuoja jų efektyvumo ir rizikos įvertinimą⁴². Pažymime, kad IVPK yra vienintelė institucija, kuriai pavesta derinti investicijų projektus ne pagal valdymo sritį, bet pagal investicijų projektų rūšį (informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai).

Vertinimo reglamentavimas ir organizavimas

Teisės aktuose numatyta⁴³, kad informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai, kuriuos siūloma įtraukti į tam tikrų metų VIP, turi būti suderinti su IVPK pagal direktoriaus nustatytą tvarką ir terminus. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos (toliau - Derinimo tvarka) aprašas⁴⁴ nustato informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų atrankos į investicijų planą kriterijus ir derinimo procedūras. IVPK pateiktus derinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus vertina šių projektų derinimo komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Komisijos reglamente⁴⁵ nustatytais procedūromis. Komisijos vertinami investicijų projektai turi atitikti kriterijus, kad būtų suteiktas tam tikros svarbos prioritetą (8 lentelė).

8 lentelė. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo kriterijai ir investicijų projektams suteikiamas prioritetą

	<p>Pagrindiniai kriterijai, kuriuos investicijų projektas privalo atitikti, kad patekti į kitą vertinimo etapą, yra šie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Investicijų projekto atitikti Vyriausybės prioritetams, tikslams ir uždaviniams, patvirtintiems strateginiuose dokumentuose, kitiems galiojantiems teisės aktams. ▪ Investicijų projekto tikslingumas. Įvertinami investicijų projekte numatyti tikslai, uždaviniai ir siekiami įgyvendinti rezultatai, numatomas poveikis visuomenei, ūkio plėtrai ir panašiai. ▪ Investicijų projekto technologinis, organizacinis suderinamumas su kitais įgyvendintais ar planuojamais įgyvendinti investicijų projektais. ▪ Investicijų projekto sukurto rezultato tęstinumas po investicijų projekto įgyvendinimo pabaigos. ▪ Investicijų projekto įgyvendinimo trukmės pagrįstumas. ▪ Investicijų projektas turi atitikti Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodiką.
	<p>Kriterijai ir aspektai, pagal kuriuos Komisija vertina projektus ir priskiria jiems prioritetą, yra šie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekto tikslingumas. ▪ Projekto suderinamumas su kitais įgyvendintais ar planuojamais įgyvendinti projektais; ▪ Ekonominiai projekto aspektai. ▪ Projekto atitikti patvirtintiems strateginiuose dokumentuose tikslams ir uždaviniams, kitiems galiojantiems teisės aktams. ▪ Projekto tęstinumas. ▪ Kitai aspektai, kurie gali tapti aktualūs projekto nagrinėjimo ir vertinimo metu.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-07-05 nutarimu Nr. 844 patvirtintų Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų (2005-12-22 nutarimo Nr. 1389 redakcija), 5.3 p.

⁴² Ten pat, 6.3 p.

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 (2008-11-19 nutarimo Nr. 1186 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos valstybės lėšų, skirtų Valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 9 p.

⁴⁴ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2009-04-17 įsakymas Nr. T-30 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴⁵ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-03-29 įsakymas Nr. T-44 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo komisijos darbo reglamento patvirtinimo“.

Komisija, įvertinusi, kad pateikti derinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai atitinka pagrindinius kriterijus ir yra parengti vadovaujantis Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodika, projektus suderina ir suteikia jiems šiuos prioritetus:

Vidutinės svarbos prioritetą suteikiamas investicijų projektams, turintiems teigiamą poveikį vienos ar kelių institucijų veiklai ir nėra tiesiogiai susiję su kitais investicijų projektais arba jų ryšys su kitais projektais yra nežymus;

Didelės svarbos prioritetą suteikiamas investicijų projektams, turintiems teigiamą poveikį ūkio sektoriui ir/arba institucijos valdymo sričiai arba investicijų projektas tiesiogiai susijęs su kitais įgyvendinamais ar planuojamais įgyvendinti investicijų projektais, turinčiais atitinkamą reikšmę;

Ypatingos svarbos prioritetą suteikiamas investicijų projektams, turintiems teigiamą poveikį šalies ūkiui ir/arba visuomenei arba investicijų projektas tiesiogiai susijęs su kitais įgyvendinamais ar planuojamais įgyvendinti investicijų projektais, turinčiais atitinkamą reikšmę.

Šaltinis - Derinimo tvarkos aprašo 11 ir 12 punktai, Komisijos reglamentas

Derinimo tvarkoje ir Komisijos reglamente nenustatyta, kokią įtaką turi informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų įvertinimas pagal tam tikrus vertinimo kriterijus, priskiriant juos tam tikram prioritetui. Nėra nurodyta kriterijų reikšmių, pagal kurias būtų galima nustatyti šių projektų svarbą ir prioritetus.

Pastebėjimas

Vidaus reikalų ministerija dėl Derinimo tvarkos projekto pateikė pastabų⁴⁶, siūlydama tiksliai nurodyti, kas sudaro kiekvieną iš vertinimo kriterijų, ir metodiką, pagal kurią bus vertinamas kiekvienas kriterijus, kiekvienam vertinimo kriterijui sudaryti ir atskirame priede pateikti galimų įverčių skalę, nurodyti, koki minimalų įvertį turi gauti projektas, kad jį būtų galima laikyti atitinkančiu kriterijus.

Derinimo tvarka nesudaro galimybės investicijų projektus prioritetų grupėse reitinguoti pagal svarbą nuo pirmo iki paskutinio. Pažymėtina, kad Derinimo tvarkoje visiems informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams (ir informacinių sistemų kūrimo, ir informacinių technologijų įrangos įsigijimo investicijų projektams) nustatytos vienodos derinimo procedūros. Skirstant informacinės visuomenės plėtros projektus pagal planuojamą asignavimų panaudojimo paskirtį ir jiems taikant skirtingus derinimo reikalavimus atsirastų galimybė vienus projektus vertinti supaprastintai, o kitiems skirti ypatingą dėmesį.

Teisės aktuose nenustatyti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų, kuriuos vykdant įsigyjama daug informacinių ir elektroninių ryšių technologijų priemonių, derinimo su IVPK reikalavimai. Todėl parengus paprastą, o ne informacinės visuomenės plėtros investicijų projektą, tinkamai neįvertinamas dalies lėšų, skirtų informacinių technologijų turtui įsigyti ar sukurti, pagrįstumas, nes projekto nebereikia derinti su IVPK. Ar suderinti investicijų projektą su IVPK, ar ne, sprendžia pats projekto teikėjas. Tokiu būdu investicijų projektai, skirti tam pačiam investavimo objektui, vertinami skirtingai.

Nenustačius informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo kriterijų reikšmių ir neapibrėžus, kiek jos turi įtakos projektą priskiriant tam tikram prioritetui, šių investicijų projektų vertinimas tampa subjektyvus.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2009-01-28 raštas Nr. 1D-677(13).

Pažymėtina, kad informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimas su IVPK (prioritetų nustatymas) yra būtinas VIP planavimo proceso formalumas⁴⁷, tačiau jis neturi teisės aktuose nustatytos įtakos informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų atrankai ir jų įtraukimui į VIP.

Visi informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai derinami ir vertinami vadovaujantis Derinimo tvarkoje⁴⁸ ir Komisijos darbo reglamente⁴⁹ numatytais vertinimo kriterijais ir procedūromis. Svarbiausias Komisijos uždavinys – efektyviai ir racionaliai atlikti projektų derinimo ir vertinimo procedūras.

Pažymėtina, kad teisės aktai nustato bendruosius informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo ir vertinimo principus. Išsamios projektų derinimo ir vertinimo organizavimo procedūros, tokios kaip vertintojų skyrimas, vertinimo ataskaitų rengimas ir vertinimo kontrolė, audito metu IVPK nebuvo nustatytos (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

IVPK pateikė nerašytinę informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo ir vertinimo procedūrą:

- IVPK gavus investicijų projekto aprašymą, vienas komisijos narys susipažįsta su projektu. Kartais su investicijų projektu susipažįsta du Komisijos nariai. *Audito metu nustatyta, kad iš 111 pateiktų vertinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų – su 15 investicijų projektų aprašymais susipažino du Komisijos nariai (t. y. 13,5 % visų pateiktų investicijų projektų), su likusiais – vienas narys. Nėra nustatyta, kokia tvarka informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai Komisijos nariams paskirstomi susipažinti..*
- Su projektu susipažinęs Komisijos narys pristato investicijų projektą per Komisijos posėdį. *Komisijos darbą reglamentuojančiuose dokumentuose nenustatyta, kokie būtini investicijų projektą apibūdinantys aspektai pristatomi pranešėjo, kokia informacija turėtų būti žinoma Komisijos nariams, kad jie priimtų teisingą sprendimą⁵⁰.*
- Projektas aptariamas žodžiu, ir priimamas bendras sprendimas. Komisijos nariai nepildo jokių vertinimo lapų, kuriuose pagal kiekvieną vertinimo kriterijų turėtų būti įvertintas kiekvienas investicijų projektas. *Audito metu nustatyta, kad 2009 m. visi sprendimai priimti vienbalsiai, nepateikti jokie prieštaravimai ar kita nuomonė, nėra galimybės nustatyti kiekvieno Komisijos nario nuomonės apie pristatytą informacinės visuomenės plėtros investicijų projektą. Komisijos nariai balsuoja už kelias alternatyvas:*
  - Projektas suderintas priskiriant jam prioritetą;
  - Projektui suformuluojamos pastabos ir prašoma projektą patikslinti;
  - Projektas laikomas nesuderintu.
- Projekto rengėjams apie sprendimą pranešama raštu.

Audito metu nustatyta, kad dažniausiai su IVPK pateiktu informacinės visuomenės plėtros investicijų projektu susipažino tik vienas asmuo, kuris savo vertinimo rezultatus pristatydavo Komisijos posėdžiuose. Nagrinėtuose posėdžių protokoluose nepateikiama kiekvieno Komisijos nario nuomonės apie pristatytą investicijų projektą. Nenurodant atskiros kiekvieno komisijos nario

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 (2008-11-19 nutarimo Nr. 1186 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 9 p.

⁴⁸ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2009-04-17 įsakymas Nr. T-30 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴⁹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-03-29 įsakymas Nr. T-44 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo komisijos ir jos darbo reglamento“.

⁵⁰ Ten pat.

nuomonės (kuri neįtakoja galutinio sprendimo priėmimo), gali būti prarandama svarbi informacinės visuomenės plėtros investicijų projekto vertinimo metu pateikta informacija. Dabartinį informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimą ir vertinimą apsunkina ir tai, kad kol kas Projektų derinimo informacinėje sistemoje⁵¹ remiantis Derinimo tvarka nepateikiami informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai ir IVPK išvados. IVPK tinklalapyje pateikiama informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo informacinės sistemos nuoroda⁵² audito metu neveikė.

Mūsų nuomone, informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams derinti sukurta Projektų derinimo informacinė sistema leistų efektyviau atlikti projektų vertinimo procedūras, o visos suinteresuotos šalys galėtų susipažinti su vertinimo rezultatais.

Geros patirties pavyzdys

Palyginimui: ES projektų vertinimą atlikusius ir sprendimą priėmusius specialistus galima identifikuoti, o vertinimo rezultatai skelbiami viešai. Priklausomai nuo projektų sudėtingumo, administracinis ir projekto tinkamumo finansuoti vertinimas paprastai užtrunka apie du mėnesius, tačiau kai projektai atrenkami konkurso būdu ir vyksta projekto kokybės ir naudos vertinimas, gali užtrukti ilgiau⁵³. ES paramos lėšų informacijos rinkimą, administravimą, panaudojimą ir vykstančių procesų atskaitomybę, apskaitą ir kontrolę užtikrina ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema (SFMS)⁵⁴.

IVPK nustatytos informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo ir vertinimo procedūros nepakankamos užtikrinti objektyvų projektų vertinimą.

Investicijų projektų vertinimas

IVPK, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės pastabas⁵⁵ ir įgyvendindamas Ministro Pirmininko pavedimus⁵⁶, Vyriausybės Informacinės ir žinių visuomenės plėtros komisijai pasiūlė, kad prioritetai 2010 m. būtų suteikiami informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams:

- turintiems teigiamą poveikį viso šalies ūkio arba visuomenės mastu;
- projektams, turintiems tiesioginę įtaką viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimui į elektroninę erdvę, ir projektams, kuriais modernizuojamos informacinės sistemos, skirtos viešosioms ir administracinėms paslaugoms teikti;
- projektams, skirtiems viešojo administravimo sektoriaus efektyvumui didinti.

Prioritetai informacinės visuomenės plėtros investicijų projektams audito metu nebuvo patvirtinti, nors informacinės visuomenės plėtros valstybės kapitalo investicijų projektai iki gegužės

⁵¹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2009-04-17 įsakymu Nr. T-30 patvirtinto Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos aprašo 8 p.

⁵² Prieiga per internetą http://195.182.95.186/web/guest/informacija_teikejams.

⁵³ Prieiga per internetą <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=22619618>.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-08-26 įsakymas Nr. 1K-256 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos nuostatų patvirtinimo pakeitimo“.

⁵⁵ Valstybinio audito ataskaita, 2007-09-28 Nr. IA-9000-4-3 „Valstybinių institucijų informacinių sistemų vertinimas elektroninės valdžios kontekste“ (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaita.php?2015).

⁵⁶ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-03-03 raštas Nr. (6)S-266 „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006–2008 m. programos įgyvendinimo ir informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų prioritetų 2010 m.“.

4 dienos turėjo būti suderinti su IVPK ir pateikti Finansų ministerijai⁵⁷. Pažymėtina, kad audito metu (liepos 8 dieną) patvirtinti bendri valstybės lėšų investavimo į atitinkamą sritį 2010–2012 m. prioritetai⁵⁸, susiję ir su informacinės visuomenės plėtra (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Nustatyti⁵⁹ valstybės lėšų investavimo į atitinkamą sritį 2010–2012 m. investavimo prioritetai, susiję su informacinės visuomenės plėtra:

- Kitos veiklos srityje – elektroninio turinio ir elektroninių paslaugų plėtra (viešojo administravimo modernizavimas);
- Transporto ir ryšių srityje – šiuolaikinių informacinių ir ryšių technologijų diegimas (plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra, skaitmeninės televizijos technologijų diegimas ir kita);
- Visuomenės apsaugos srityje – informacinių technologijų ir skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio sistemos modernizavimas ir plėtra, darbo sąlygų gerinimas; naujos kartos asmens dokumentų įdiegimas, saugaus valstybės duomenų perdavimo užtikrinimas;
- Žemės ūkio srityje – žemės ūkio sektoriaus integruotos informacinės sistemos plėtra ir institucijų materialinės bazės stiprinimas.
- Kultūros srityje – tęstinių investicijų projektų, įgyvendinančių kultūros paslaugų, teikiamų bibliotekose, muziejuose, kultūros centruose ir įstaigose, infrastruktūros modernizavimą, vykdymas;
- Švietimo srityje – informacinės visuomenės plėtos spartinimas;
- Valstybės valdymo srityje – investicijų projektų, užtikrinsiančių efektyvesnį mokesčių surinkimą, vykdymas; investicijų projektų, būtinų efektyvesniam užsienio politikos įgyvendinimui ir pasirengimui pirmininkauti tarptautinėse organizacijose, vykdymas.

Vyriausybės patvirtinti prioritetai yra platūs, todėl praktiškai nelieka informacinės visuomenės plėtos projektų, kurie nebūtų prioritetiniais pagal šį teisės aktą.

Vienas iš nustatytų informacinės visuomenės plėtos investicijų projektų vertinimo kriterijų – „Investicijų projekto atitiktis Vyriausybės prioritetams, tikslams ir uždaviniams, patvirtintiems strateginiuose dokumentuose, kitiems galiojantiems teisės aktams“. Audito metu IVPK pateikti informacinės visuomenės plėtos investicijų projektai buvo vertinami pagal investicijų projektų rengėjų pateikiamą informaciją apie investicijų projektų atitiktį jų veiklos srities strateginiams dokumentams (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Mūsų nagrinėtuose informacinės visuomenės plėtos investicijų projektuose nurodyti strateginiai dokumentai:

- Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (Finansų ministerijos investicijų projektas);
- Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtos koncepcija, Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Kultūros ministerijos investicijų projektas);
- Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtos iki 2015 m. ilgalaikė strategija ir Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žemės ūkio ministerijos investicijų projektas);
- Civilinės saugos įstatymas ir Lietuvos Respublikos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotės programa (Priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos investicijų projektas).

Konkrečių informacinės visuomenės plėtos investavimo srities prioritetų ar strateginių dokumentų, kuriais remiantis buvo atliktas informacinės visuomenės plėtos investicijų projektų

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-03-04 nutarimu Nr. 153 patvirtinto „Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plano 11 p.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-07-08 nutarimas Nr. 732 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010–2012 m. preliminarių nacionalinio biudžeto pagrindinių rodiklių“.

⁵⁹ Ten pat.

vertinimas ir atranka, audito metu nebuvo nustatyta. Mūsų nuomone, IVPK turėtų vertinti, ar (ir kaip) pateiktas investicijų projektas atitinka informacinės visuomenės plėtros prioritetus.

Kitas vertinimo kriterijus, kuriuo vadovaujantis vertinami informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai, yra investicijų projekto įgyvendinimo trukmės pagrįstumas. Derinimo tvarkoje ir Komisijos reglamente nedetalizuojama, kaip įvertinti investicijų projekto įgyvendinimo trukmės pagrįstumą. IVPK teigimu, jeigu iš investicijų projekto aprašymo taptų aišku, kad jis negali būti įgyvendinamas per nurodytą laikotarpį (investicijų laikotarpis pateikiamas projekto informacijoje), arba per vienerius metus (investicijų projekto veiklos ir biudžetas pateikiamas metais) būtų numatyta nepagrįstai didelės apimties veikla, tada IVPK pateiktų atitinkamą išvadą. Derinimo tvarkoje nepasakyta, kokį terminą galima apibrėžti kaip „pagrįstą įgyvendinti didelės apimties veiklas“ ir kokia veikla laikoma „didelės apimties“. Nenustačius šio vertinimo kriterijaus dydžio, vertinimas tampa subjektyvus. Pažymėtina, kad Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje nėra tiesioginio reikalavimo investicijų projekto įgyvendinimo trukmės pagrįstumui įvertinti.

Audito metu atlikta 11,6 proc. (10 iš 86) visų suderintų su IVPK 2010 m. informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų atitikties Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimams (vienas iš informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo kriterijų), susijusiems su projektų rinkos analize ir pateikiamomis alternatyvomis, peržiūra⁶⁰. Nagrinėta, ar kiekvienam investicijų projektui buvo nustatyti vertinimo kriterijai ir investicijų projekte pateikta, kaip bus galima įsitikinti, ar įvykdyti investicijų projekto vertinimo kriterijai⁶¹.

Nustatyta, kad keturiuose iš dešimties analizuotų informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų nenurodyta, koku būdu bus galima įsitikinti, ar įvykdyti investicijų projekto vertinimo kriterijai, dviejuose iš dešimties visų analizuojamų investicijų projektų nepateikta alternatyva, viename – nepakankami nustatyti vertinimo kriterijai (žr. pavyzdį). Plačiau apie nagrinėjamas investicijų projektų alternatyvas – 3.4. dalyje.

Pavyzdys

Investicijų projekte „Muitinės finansinių išteklių, mokesčių ir jų apskaitos sistemų tobulinimas“, kuriam IVPK suteikė ypatingos svarbos prioritetą (2010–2012 m. projekto vertė 9 046 tūkst. Lt), nepateikti Muitinės finansinių išteklių ir jų apskaitos sistemos projektavimo, diegimo, plėtojimo ir tobulinimo vertinimo kriterijai ir jų įvykdymo apskaičiavimo būdai.

Susisiekimo ministerijos projekte „Kompiuterinės ir programinės įrangos įsigijimas“ (vidutinės svarbos projektas, 2010–2012 m. jo vertė 1 425 tūkst. Lt) nepateiktos projekto įgyvendinimo alternatyvos.

Pažymėtina, kad IVPK neturėjo pastabų dėl vieno iš dešimties audito metu nagrinėtų informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų, kurie neatitiko Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje nustatytų reikalavimų.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymas Nr. 201(2002-05-21 įsakymo Nr. 141 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos 7.3 p., 7.4 p.

⁶¹ Ten pat, 7.2 p.

Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo kokybė nepakankama, nes IVPK pritaria investicijų projektų, iš dalies neatitinkančių Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje nustatytų reikalavimų, finansavimui.

Informacinės visuomenės plėtros investicijų projekto vertinimas tampa subjektyvus, kai nenustatytos vertinimo kriterijų reikšmės.

Pakitus investicijų projekto įgyvendinimo sąlygoms (pvz., keičiasi investicijų projekto įgyvendinimo laikotarpis, išlaidų apimtis, tikslai ir rezultatai) teisės aktuose nereikalaujama, kad asignavimų valdytojai einamaisiais metais iš naujo derintų su IVPK pasikeitusius informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus. Tokia situacija yra ydinga, nes investicijų projekto veiklos ir rezultatų pokyčiai dažniausiai įvertinami tik planuojant asignavimus kitiems metams. IVPK specialistų nuomone, jau suderinto investicijų projekto pakartotinis derinimas yra tikslingas, jeigu jo turinys keičiasi „iš esmės“ mažėjant arba keičiantis to projekto finansavimui.

Geros patirties pavyzdys

ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų veiklos ir rezultatai privalo būti pasiekti projekto įgyvendinimo laikotarpiu sutartyse nurodytomis sąlygomis. Projekto vykdytojas privalo raštu informuoti įgyvendinančiąją instituciją apie visus numatomus pakeitimus, susijusius su finansavimo ir administravimo sutartimi ir projekto įgyvendinimu. Prieš priimant sprendimą patenkinti projekto vykdytojo prašymą pakeisti sudarytą paramos sutartį, pateikta informacija analizuojama ir derinama teisės aktų nustatyta tvarka⁶².

Gerokai keičiantis asignavimų dydžiui ar darbų apimčiai informacinės visuomenės plėtros investicijų projekte ir nederinant šių pokyčių su IVPK, pirminiai investicijų projekto derinimo rezultatai netenka prasmės.

Teisės aktuose nenustatyta, kad reikšmingi informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų pakeitimai turėtų būti derinami su IVPK, todėl sudėtinga užtikrinti investicijų projektų pokyčių kontrolę ir nėra atliekamas pakartotinis dalies lėšų, skirtų investicijų projektams įgyvendinti, pagrįstumo vertinimas.

3.4. Investicijų projektų finansavimo ir įgyvendinimo alternatyvos

Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje nurodomas vienas iš investicijų plano rengimo etapų – investicijų projektų analizė ir alternatyvų pateikimas⁶³ atsakant į tam tikrus klausimus. 67 proc. apklaustų investicijų projektų rengėjų nurodė, jog nagrinėja investicijų projektų įgyvendinimo ir finansavimo alternatyvas. Audito metu išnagrinėję 44 investicijų projektų (buvo nagrinėjami informacinės visuomenės plėtros ir kiti investicijų projektai) finansavimo ar įgyvendinimo alternatyvų analizę, nustatėme jas 9 proc. investicijų projektų (žr. pavyzdį).

⁶² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-12-19 nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo.

⁶³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymu Nr. 201 (2002-05-21 įsakymo Nr. 141 redakcija su pakeitimais ir papildymais) patvirtintos Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos 7.3 p.

Pavyzdys

Generalinė prokuratūra, vykdydama investicijų projektą „Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros pastato Vilniuje, Rinktinės g.7, rekonstravimas“ (bendra vertė – 22 330 tūkst. Lt), išnagrinėjo alternatyvius investicijų projekto nustatytų tikslų įgyvendinimo būdus: valdomo pastato rekonstrukcija, kito pastato įsigijimas ir rekonstrukcija pritaikant įstaigos reikmėms, laisvo sklypo paieška ir naujo pastato statyba, patalpų nuoma. Analizuojant alternatyvas pateikti argumentai, kuriais remiantis buvo atmestos investicijų projekto rengėjo manymu netinkamos alternatyvos.

Nustatytais atvejais investicijų projektų rengėjai į 2010–2012 m. VIP siūlomuose įtraukti investicijų projektuose pateikia informaciją apie svarstytus alternatyvius investicijų finansavimo šaltinius, kartu nurodydami, jog tomis alternatyvomis pasinaudota. Taip pat išnagrinėti alternatyvūs investicijų projekto įgyvendinimo būdai, pateikti argumentai, kodėl atsisakyta alternatyvos ir kodėl pasirinktas būtent siūlomas įgyvendinimo būdas. Mūsų nuomone, alternatyvių finansavimo šaltinių ir rezultatų siekimo būdų paieška leidžia priimti optimalų investavimo sprendimą. Tokios informacijos pateikimas investicijų projekte vertintojui leidžia įsitikinti pateiktu geriausiu pasirinkimu iš visų svarstytų.

Audito metu nustatyta, kad keletą metų į VIP įtraukiamus keturis informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus, kuriems įgyvendinti iki 2009 m. gruodžio 31 d. buvo skiriami valstybės biudžeto asignavimai, 2010–2012 m. numatoma finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis (9 lentelė)⁶⁴.

9 lentelė. Investicijų projektų, kurie planuojami finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis, pavyzdžiai

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas (asignavimų valdytojas)	Planuojami įgyvendinimo terminai*	Projekto bendra vertė tūkst. Lt*	Iki 2009-12-31 valstybės biudžeto skirtų asignavimų suma tūkst. Lt**
1.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos administravimo programinių priemonių diegimas (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2006–2011	10 640	4 731
2.	Elektroninio deklaravimo sistemos sukūrimas ir plėtra (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2002–2011	18 468	9 910
3.	Taikomosios programinės įrangos sukūrimas ir techninės įrangos įsigijimas informacijos mainams tarp Europos Sąjungos valstybių (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2003–2012	14 846	6 298
4.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos dokumentų tvarkymo informacinės sistemos plėtra (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2008–2012	7 100	120
Iš viso:			51 054	21 059

*Finansų ministerijos 2009-03-02 pateikta informacija „VIP 2009 m. bendra vertė ir panaudojimas iki 2009 m.“.

** Apskaičiuota remiantis Finansų ministerijos tinklalapyje pateikta informacija dėl kapitalo investicijų pasiskirstymo (http://www.finmin.lt/web/finmin/kapitalo_investiciju_pasiskirstymas).

⁶⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2009-04-30 raštas Nr. (8.31-29)-R-4196 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikoje numatytas investicijų projektų vertinimo būdas neužtikrina, kad įtraukiant investicijų projektus į VIP būtų įvertinami ir atrenkami geriausi investicijų projektų finansavimo būdai. Pažymėtina, kad iš valstybės biudžeto asignavimų ir ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamų informacinės visuomenės plėtros projektų tikslai dažnai sutampa, tačiau jų kontrolė yra skirtinga ir nefunkcionuoja kaip vieninga sistema.

Audito metu nustatyta, kad pateikiamos tik trijų iš 44 analizuojamų investicijų projektų finansavimo alternatyvos. Kai kurių investicijų projektų aprašymuose išvelgiama galimybė siekti finansavimo iš kito šaltinio (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Dalis Vidaus reikalų ministerijos parengto investicijų projekto „Prašymų išduoti (pakeisti) biometrinius asmens dokumentus registravimo, užsakymų išrašyti šiuos dokumentus formavimo ir duomenų apie asmens dokumento galiojimą tvarkymo techninės ir programinės įrangos įsigijimas“ darbų (taikomosios programinės įrangos įsigijimo darbai, kurių vertė – 1 250 tūkst. Lt) atitinka Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ priemonės kriterijus.

Tai, kad investicijų projekto tikslas atitinka ES paramos tikslus, galėtų būti pagrindas siekti ES struktūrinių fondų finansavimo.

Pažymėtina, kad audito metu asignavimų valdytojai teikė derinti IVPK informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus, tikėdamiesi jų finansavimo valstybės biudžeto asignavimų lėšomis. Tačiau pasikeitus aplinkybėms (IVPK pasiūlė naudotis ES struktūrinių fondų siūloma parama), asignavimų valdytojai nutarė siekti ES struktūrinių fondų paramos (žr. pavyzdį).

Geros patirties pavyzdys

Valstybinė darbo inspekcija 2009 m. prašė IVPK pritarti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektą „Darbo sąlygų darbo vietose nuolatinės stebėsenos informacinės sistemos (DSS IS) modernizavimas“ įtraukti į 2010–2012 m. VIP projektą⁶⁵. IVPK pasiūlius šį investicijų projektą finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis, Valstybinė darbo inspekcija, tarpininkaujant IVPK, tikisi gauti ES struktūrinių fondų paramą⁶⁶.

Archyvų departamentas 2009 m. pateikė IVPK derinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektą „Elektroninių dokumentų funkcionavimą užtikrinančios techninės ir programinės įrangos įsigijimas“, tikėdamasis 2010–2012 m. gauti projekto finansavimą valstybės biudžeto lėšomis⁶⁷. Derinimo metu IVPK pasiūlė Archyvų departamentui apsvarstyti galimybę perkelti šio investicijų projekto darbus į departamento parengtą projektą „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“, kuris bus finansuojamas iš ES 2007–2013 m. periodo struktūrinių fondų lėšų⁶⁸. Išnagrinėjęs IVPK siūlymus Archyvų departamentas priėmė sprendimą neteikti investicijų projekto „Elektroninių dokumentų funkcionavimą užtikrinančios techninės ir programinės įrangos įsigijimas“ įtraukti į 2010–2012 m. VIP⁶⁹.

Nėra parengtos procedūros, užtikrinančios, kad valstybės biudžeto asignavimų lėšos būtų naudojamos tik tuo atveju, jei negalima pasinaudoti alternatyviomis lėšomis,

⁶⁵ Valstybinės darbo inspekcijos 2009-04-30 raštas Nr. (14)SD-10490 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

⁶⁶ Valstybinės darbo inspekcijos 2009-07-21 raštas Nr. (14)SD-16549 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

⁶⁷ Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-04-30 raštas Nr. (1.12)V4-410 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

⁶⁸ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-05-15 raštas Nr. (6)S-644 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

⁶⁹ Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-07-23 raštas Nr. (1.12) V4-806 „Dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo“.

pirmiausia ES struktūrinių fondų siūloma parama. Tik nepavykus gauti ES paramos turėtų būti pritarta tam, kad investicijų projektai būtų finansuojami iš valstybės biudžeto. Esanti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo ir derinimo sistema (naudojama tiek asignavimų valdytojų, tiek IVPK) neužtikrina, kad pirmiausia būtų pasirinkta geresnė, mažinanti valstybės biudžeto asignavimus investicijų projektų finansavimo alternatyva – ES struktūrinių fondų siūlomas investicijų projektų finansavimas.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Valstybės investicijų programos sudarymo procesas neužtikrina, kad šioje programoje numatytais lėšomis būtų finansuojami tik prioritetus atitinkantys, kokybiškai parengti ir ekonominę / socialinę naudą atnešiantys investicijų projektai, nes:
  - investicijų projektai vertinami skirtingais metodais, ne visais atvejais nustatomi investicijų projektų atrankos vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (3.2. dalis, 21–24 psl.);
  - į Valstybės investicijų programą įtraukiami investicijų projektai, kurių parengimo kokybė ne visais atvejais atitinka Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimus; nėra investicijų projektų rengimo ir vertinimo geros patirties sklaidos (3.2. dalis, 24–27 psl.; 3.4. dalis, 34–35 psl.).
2. Valstybės kapitalo investicijų prioritetų nustatymas ir vadovavimasis jais turi trūkumų, nes:
  - nenustatyti trejų metų investavimo į tam tikrą sritį prioritetų vertinimo būdai ir tvarka (2.1. dalis, 14–17 psl.);
  - neaišku, į kokias prioritetų grupes (investavimo srities, lėšų paskirstymo ar kt.) pirmiausia turi būti atsižvelgiama vertinant investicijų projektus; nenustatyta, kas ir kaip vertina investicijų planų atitiktį prioritetams (3.1. dalis, 19–21 psl.);
  - nekaupiami planavimo ir atsiskaitymo informacija pagal lėšų paskirstymo prioritetus (2.2. dalis, 18–19 psl.).
3. Teisės aktų nuostatos sudaro galimybę padidinti į Valstybės investicijų programą įtraukiamų investicijų projektų skaičių. Neatsižvelgiant į investicijų projektų paskirtį ir dydį, siekiant užtikrinti valstybės institucijų veiklą, įtraukiami ilgalaikiam turtui atnaujinti skirti investicijų projektai (1 dalis, 10–12 psl.).
4. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atliekamas informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo procesas dėl procedūrų reglamentavimo trūkumų nėra pakankamai rezultatyvus (3.3. dalis, 28–34 psl.; 3.4. dalis, 35–37 psl.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Siekiant sustiprinti valstybės kapitalo investicijų planavimą ir atsiskaitymą už jas:
  - nustatyti trejų metų investavimo į tam tikrą sritį prioritetų vertinimą, atsižvelgimo į prioritetų grupes eiliškumą (2 išvada);

- paskirti instituciją, atsakingą už informacijos pagal lėšų paskirstymo prioritetus kaupimą ir analizę (2 išvada).

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai:

2. Pakeisti teisės aktus, reglamentuojančius Valstybės investicijų programos sudarymo procesą, nustatant, kad:
  - būtų apribotas investicijų projektų, siūlomų įtraukti į Valstybės investicijų programą, kiekis, atsižvelgiant į jų paskirtį ir apimtį (3 išvada);
  - būtų patobulintas investicijų projektų vertinimo metodas, nustatant investicijų projektų vertintojus, investicijų projektų atrankos kriterijų reikšmes ir jų įtaką galutiniam investicijų projektų vertinimo rezultatui (1 išvada).
3. Numatyti priemones, užtikrinančias investicijų projektų rengimo, vertinimo ir įgyvendinimo geros patirties sklaidą (1 išvada).

Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės:

4. Tobulinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo reglamentavimą:
  - nustatant šių investicijų projektų skirstymą pagal juose keliamus tikslus (veiklas), o skirtingos rūšies investicijų projektams taikyti atitinkamus vertinimo reikalavimus (numatyti vertinimo kriterijų reikšmes, kuriomis remiantis informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus būtų galima pagrįstai suskirstyti pagal svarbumą) (4 išvada);
  - nustatant šių investicijų projektų vertinimo (prioritetų nustatymo) rezultatų įtaką siūlant juos įtraukti į Valstybės investicijų programą (4 išvada);
  - inicijuojant privalomo šių investicijų projektų pokyčių derinimo su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jo sąlygų nustatymą (4 išvada);
  - inicijuojant atitinkamų reikalavimų skirtingoms informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų rūšims rengimą ir tvirtinimą (4 išvada).

6-ojo audito departamento direktorius

Rimantas Sanajėvas

L. e. p. vyriausioji valstybinė auditorė

Aušra Maziukaitė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos „Valstybės investicijų programa“ 1 priedas

10 lentelė. Informacija apie respondentus

Apklaustos institucijos	Skirta lėšų 2009 m. tūkst. Lt	
	Iš viso	Iš valstybės biudžeto (be ES paramos)
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	3 900	3 900
Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	230	230
Lietuvos Respublikos finansų ministerija	7 886	7 886
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija	139 563	139 563
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	69 071	69 071
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	51 913	6 408
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija	998 366	33 289
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija	143 960	37 404
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	326 828	84 086
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija	10 619	10 619
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija	20 729	20 729
Lietuvos Respublikos ūkio ministerija	321 647	21 647
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	179 178	30 747
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	49 467	17 184
Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra	587 727	271 433
Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos	16 034	16 034
Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	9 325	9 325
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	3 320	3 320
Lietuvos dailės muziejus	13 231	13 231
Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras	5 000	5 000
Lietuvos nacionalinis dramos teatras	4 324	4 324
Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos	5 112	5 112
Transporto investicijų direkcija	76 406	13 858
Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos	43 651	43 651
Pasienio kontrolės punktų direkcija prie Susisiekimo ministerijos	23 100	23 100
Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos	9 109	9 109
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	16 206	16 206
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	2 683	2 683
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	16 658	16 658
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija	4 518	4 518
Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas	6 450	6 450
Lietuvos archyvų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	3 026	3 026
Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	5 363	5 363
Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	67 459	8 866
Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	4 132	4 132
Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra	8 873	8 873
Mykolo Riomerio universiteto Teismo medicinos institutas	3 000	3 000

Vilniaus universitetas	6 727	6 727
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	8 011	8 011
Vilniaus dailės akademija	4 511	4 511
Alytaus rajono savivaldybė	1 133	1 133
Biržų rajono savivaldybė	1 710	1 710
Ignalinos rajono savivaldybė	610	610
Jurbarko rajono savivaldybė	3 791	3 791
Kauno miesto savivaldybė	14 605	14 605
Kėdainių rajono savivaldybė	2 598	2 598
Klaipėdos rajono savivaldybė	790	790
Lazdijų rajono savivaldybė	2 278	2 278
Molėtų rajono savivaldybė	1 152	1 152
Pakruojo rajono savivaldybė	1 059	1 059
Panevėžio rajono savivaldybė	1 321	1 321
Prienų rajono savivaldybė	3 144	3 144
Rietavo savivaldybė	559	559
Skuodo rajono savivaldybė	1 928	1 928
Šakių rajono savivaldybė	4 280	4 280
Šiaulių rajono savivaldybė	1 651	1 651
Širvintų rajono savivaldybė	972	972
Telšių rajono savivaldybė	4 062	4 062
Utenos rajono savivaldybė	12 995	12 995
Vilniaus miesto savivaldybė	16 483	16 483
Iš viso	3 354 434	1 076 405

Šaltinis – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-08-19 nutarimas Nr.862 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-01-21 nutarimo Nr.51 „Dėl valstybės investicijų 2009–2011 m. programoje numatytų 2009 m. kapitalo investicijų paskirstymo“ pakeitimo“.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės investicijų programa“
2 priedas

11 lentelė. Informacija apie Finansų ministerijoje nagrinėtus investicijų projektus

Asignavimų valdytojas / Investicijų projekto pavadinimas	Įgyvendinimo metai	Investicijų projekto vertė tūkst. Lt	Skirta lėšų 2009 m. tūkst. Lt
Kultūros ministerija			
Lietuvos jūrų muziejaus akvariumų rekonstravimas	2007–2012	30 779	1 900
Juozo Miltinio dramos teatro pastato Laisvės a. 5 Panevėžyje rekonstravimas	2008–2010	2 834	456
Klaipėdos dramos teatro pastato Klaipėdoje, Teatro g. 2, avarinės būklės likvidavimas ir pastato rekonstravimas	2008–2012	64 454	1 465
Šiaulių "Aušros" muziejaus, buvusių Ch. Frenkelio rūmų parko ir pastatų rekonstravimas	2005–2011	10 482	500
Maironio lietuvių literatūros muziejaus pastato Kaune, Rotušės a. 13, rekonstravimas	2007–2013	25 431	500
Užutrakio dvaro sodybos pritaikymas turizmo reikmėms	2009–2013	2 122	689
Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direktijos archeologijos ir istorijos muziejaus pastato Širvintų rajone, Kernavėje, Kerniaus g.4A, rekonstravimas	2004–2011	17 290	1 614
Šiaulių „Aušros“ muziejaus fotografijos muziejaus Šiauliuose, Vilniaus g. 140, rekonstravimas	2007–2012	6 714	550
Lietuvos liaudies buities muziejaus miestelio komplekso užbaigimas	2005–2010	13 736	3 748
Kauno valstybinio muzikinio teatro pastato Kaune, Laisvės al. 91, rekonstravimas	2006–2012	32 847	4 275
Valstybinio Jaunimo teatro pastatų Vilniuje, Arklių g. 5 ir Karmelitų g. 2, rekonstravimas	2007–2012	43 220	1 300
Kauno valstybinio dramos teatro pastato Kaune, Laisvės al. 71, rekonstravimas	2004–2012	64 102	4 250
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija			
Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros programos įgyvendinimas	1998–2012	61 281	3 400
Ilgalaikio turto įsigijimas	2009–2012	4 701	1 493
Teisingumo ministerija			
Plungės rajono apylinkės teismo pastato Plungėje, Laisvės al. 4, rekonstravimas	2008–2011	11 860	3
Kauno miesto apylinkės teismo pastato Kaune, Laisvės al. 103/J. Gruodžio g. 12, rekonstravimas	2004–2012	35 910	14
Teismų pastato Vilniuje, Gedimino pr. 40/1, rekonstravimas	2006–2011	13 745	124
Šiaulių apygardos teismo pastato Šiauliuose, Dvaro g. 83, rekonstravimas	2008–2011	16 575	225
Mažeikių rajono apylinkės teismo pastato Mažeikiuose, Urviškių g. 18, rekonstravimas	2006–2010	4 508	1 810

Administracinio pastato Vilniuje, Geležinio Vilko g. 53, rekonstravimas	2008–2013	2 0962	90
Ilgalaikio turto teismams įsigijimas	2008–2012	10 861	0
Ilgalaikio turto įsigijimas (metrologinė ir kompiuterinė įranga)	1998–2012	2 639	0
Ilgalaikio turto įsigijimas Valstybiniam patentų biurui	2005–2011	3 148	324
Centrinės hipotekos įstaigų tvarkomų registrų plėtra ir jų sąveikos su kitais registrais tobulinimas	2007–2012	9 883	1 000
Ilgalaikio turto įsigijimas	2001–2012	7 822	170
Generalinė prokuratūra			
Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros pastato Vilniuje, Rinktinės g. 7, rekonstravimas	2008–2010	22 330	8 850
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba			
Druskininkų apskrities valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Druskininkų skyriaus pastato rekonstrukcija pagal ES reikalavimus	2007–2010	2 586	34
Marijampolės apskrities valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio pastato ir laboratorijos rekonstravimas pagal ES reikalavimus	2009–2011	3 630	80
Materialinio turto įsigijimas	2010–2010	1 000	1 000
Vilniaus miesto Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio pastato rekonstravimas pagal ES reikalavimus	2009–2011	5 401	150
Radviliškio rajono Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio pastato rekonstravimas pagal ES reikalavimus	2008–2010	1 836	636
Kretingos rajono Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administravimo pastato rekonstravimas pagal ES standartus	2009–2011	4 858	188
Zarasų rajono Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio pastato rekonstrukcija pagal ES reikalavimus ir garažo rekonstrukcija.	2008–2010	2 633	611
Kauno apskrities valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio pastato rekonstrukcija pagal ES reikalavimus ir auto garažų rekonstrukcija.	2007–2010	3 073	303

Šaltinis – Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Teisingumo ministerijų, Generalinės prokuratūros ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Finansų ministerijai pateikta suvestinė informacija apie investicijų planus; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-08-19 nutarimas Nr. 862 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-01-21 nutarimo Nr. 51 „Dėl valstybės investicijų 2009–2011 m. prognozeje numatytų 2009 m. kapitalo investicijų paskirstymo“ pakeitimo“.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės investicijų programa“
3 priedas

12 lentelė. Audito metu nagrinėtų ir su IVPK suderintų investicijų projektų apžvalga (IVPK pateikti duomenys)

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas (Teikėjas)	Planuojama projekto vertė 2010–2012 m. tūkst. Lt	Su IVPK derinta projekto suma 2010 m. tūkst. Lt	IVPK derintų projektų bendra suma 2010 m. tūkst. Lt	Su IVPK suderintų projektų bendra suma 2010 m. tūkst. Lt
1.	Marijampolės apskrities viršininko administracijos informacinės sistemos plėtra (Marijampolės apskrities viršininko administracija)	360	145		
2.	Muitinės finansinių išteklių, mokesčių ir jų apskaitos sistemų tobulinimas (Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos)	9 046	4 246		
3.	Centralizuotos VNMPI informacinės sistemos sukūrimas (Valstybinė ne maisto produktų inspekcija)	1 310	493		
4.	Kompiuterinės ir programinės įrangos įsigijimas (Susisiekimo ministerija)	1 425	430		
5.	Lietuvos akademinė bibliotekų tinklo (LABT) IT infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra (Švietimo ir mokslo ministerija)	1 305	1 305		
6.	Elektroninės muitinės informacinių sistemų patikimumo ir saugumo užtikrinimas (Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos)	39 581	18 109		
7.	Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinės sistemos (VSAKIS) kūrimas ir diegimas (Finansų ministerija)	14 088,3	7 500		
8.	Bendrojo pagalbos centro ir valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos padalinių aprūpinimas skaitmeninio radijo ryšio terminalais (Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM)	8 100	2 000		
9.	Valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo informacinės sistemos saugumo infrastruktūros diegimas (Žemės ūkio ministerija)	6 040	650		
10.	Bibliotekų kompiuterizavimas (Kultūros ministerija)	8 500	2 400		
Iš viso		2842,3	1052	195 873,2	161 129,7

**Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės investicijų programa“
4 priedas**

13 lentelė. Respondentų nuomonė apie VIP sudarymo stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes

Stiprybės	Silpnybės
<p>Patvirtinti teisės aktai; 3 m. planavimo laikotarpis; Integruotumas su strateginio planavimo sistema; Finansinių išteklių koncentravimas į prioritetines, valstybės remiamas sritis; Nustatomi investicijų projektų vertinimo kriterijai.</p>	<p>VIP sudarymas nepakankamai aiškiai reglamentuotas (neaiškios investicijų projektų vertinimo ir atrankos procedūros; Investicijų projektų vertinimo taisyklių nebuvimas, neskaidrumas), neužtikrinamas įgyvendinamų projektų finansavimas; Neracionaliai paskirstomos finansavimo proporcijos tarp investavimo sričių; Ilgas VIP formavimo procesas; VIP rengiama 3 m., tvirtinama – 1 m.; Investicijų plano rengimas reikalauja daug laiko ir darbo sąnaudų, tačiau lėšos gaunamos tik apie trečdaliui parengtų investicijų projektų vykdyti; Nepakankami administraciniai gebėjimai.</p>
Galimybės	Grėsmės
<p>VIP tvirtinama 3 m., todėl, žinant biudžeto lėšų skyrimo principus ir galimybes, tai leidžia ieškoti trūkstamų lėšų iš papildomų finansavimo šaltinių; Skatinamas ekonomikos augimas, plėtojamos prioritetinės sritys; Tobulinti investicijų planavimo ir valdymo procesą, stiprinti investicijų projektų rengimą, vertinimą, atranką; Organizuoti VIP specialistų rengimą, mokymo kursus; Naujų finansavimo šaltinių atsiradimas; Užtikrinti projekto finansavimą per optimalų projekto įgyvendinimo laiką; Aktyvesnis viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimas ir gerosios praktikos sklaida; Reali valstybės finansinė parama savivaldybei, skiriant jai tikslines pinigines lėšas socialiniam rezultatui (švietimo, sporto, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) ir taip užtikrinti valstybės, savivaldybės funkcijų įgyvendinimą.</p>	<p>Rengiant investicijų projektus, nenumatomas / neapskaičiuojamas lėšų poreikis užbaigtam projektui palaikyti / išlaikyti; Dėl valstybės biudžeto lėšų trūkumo daugeliui jau parengtų investicijų projektų gali būti neskirtas finansavimas; Strateginių dokumentų valstybės mastu gausa, lėšų trūkumas; Neesant aiškiam investicijų projektų vertinimo mechanizmui įtraukiami ne prioritetiniai investicijų projektai; Keičiant biudžetą (ypač mažinant) lėšos skiriamos procentine išraiška, nežiūrint į investicijų projekto pagrindimą; Dėl nepakankamo finansavimo ir ilgos investicijų projektų įgyvendinimo trukmės kyla grėsmė sunykti neatnaujinamam valstybės turtui; Tiksliai neapibrėžtos investicijų projektų vertinimo ir atrankos procedūros neužtikrina VIP sudarymo sistemos skaidrumo; Dėl specialistų kvalifikacijos ir motyvacijos trūkumo investicijų projektai gali būti rengiami, vertinami, tvirtinami, įgyvendinami nekokybiškai; Trūkstant viešumo vertinant ir atrenkant investicijų projektus galima korupcija bei protegavimas; Priklausomybė nuo išrinkto savivaldybėje Seimo nario įtakos ir politinių partijų; Valstybės investicijų koncentravimas tam tikrų įstaigų investicijų projektų įgyvendinimui; Lobistinės veiklos viršenybė prieš objektyvų investicijų projektų vertinimą; Lėšų neskyrimas strateginių objektų renovacijai; Neskaidri investicijų projektų atranka, galima atskirų politikų įtaka, finansuojami ne pirmo būtinumo investicijų projektai.</p>

Šaltinis – Apklausa.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės investicijų programa“
5 priedas

14 lentelė. Informacija apie investicijų projektų finansavimą

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas (asignavimų valdytojas)	Planuojami įgyvendinimo terminai*	Projekto bendra vertė tūkst. Lt*	Iki 2009-12-31 valstybės biudžeto skirtų asignavimų suma tūkst. Lt**	
				2006	---
1.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos administravimo programinių priemonių diegimas (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2006–2011	10 640	2007	---
				2008	4 550
				2009	181
				Iš viso	181
2.	Elektroninio deklaravimo sistemos sukūrimas ir plėtra (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2002–2011	18 468	2002	500
				2003	2 720
				2004	2 110
				2005	1 800
				2006	1 360
				2007	1 038
				2008	92
				2009	290
				Iš viso	382
3.	Taikomosios programinės įrangos sukūrimas ir techninės įrangos įsigijimas informacijos mainams tarp Europos Sąjungos valstybių (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2003–2012	14 846	2003	---
				2004	2 935
				2005	860
				2006	1 000
				2007	1 503
				2008	---
				2009	---
				Iš viso	1365
4.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos dokumentų tvarkymo informacinės sistemos plėtra (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos)	2008–2012	7 100	2008	120
				2009	---
				Iš viso	120
Iš viso			51 054	21 059	

* Finansų ministerijos 2009 m. kovo 2 d. pateikta „VIP 2009 m. bendra vertė ir panaudojimas iki 2009 m.“ informacija.

** Apskaičiuota remiantis Finansų ministerijos tinklalapyje pateikta informacija dėl kapitalo investicijų pasiskirstymo (http://www.finmin.lt/web/finmin/kapitalo_investiciju_pasiskirstymas).

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės investicijų programa“
6 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Siekiant sustiprinti valstybės kapitalo investicijų planavimą ir atsiskaitymą už jas:			
	nustatyti 3 metų investavimo į tam tikrą sritį prioritetų vertinimą, atsižvelgimo į prioritetų grupes eiliškumą;	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	Rekomendacijos įgyvendinimas: Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 -04-26 nutarimo Nr. 478 „Dėl Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ patikslinimo projektą, kuriame būtų numatyta, kaip turi būti formuojami investavimo į tam tikrą sritį prioritetai, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimais tvirtinamų investavimo prioritetų, naudojamų atrinkti investicijų projektams (investicijų projektų įgyvendinimo programoms), kurie bus teikiami įtraukti į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą, taikymo tvarką (eiliškumą).	2010 m. II ketvirtis
	paskirti instituciją, atsakingą, už informacijos pagal lėšų paskirstymo prioritetus kaupimą ir analizę.		Rekomendacijos įgyvendinimas: Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimo Nr. 478 „Dėl Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektą, kuriame nurodyti instituciją, atsakingą už atitinkamos	2010 m. II ketvirtis

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			informacijos kaupimą ir analizę.	
2.	Pakeisti teisės aktus, reglamentuojančius Valstybės investicijų programos sudarymo procesą, nustatant, kad:			
	būtų apribotas investicijų projektų, siūlomų įtraukti į Valstybės investicijų programą, kiekis, atsižvelgiant į jų paskirtį ir apimtį;	Lietuvos Respublikos Finansų ministerija	Rekomendacijos įgyvendinimas: Apsvarstyti galimybę sumažinti investicijų projektų, kurie galėtų būti siūlomi įtraukti į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą, skaičių ir prireikus pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus.	2010 m. II ketvirtis
būtų patobulintas investicijų projektų vertinimo metodas, nustatant investicijų projektų vertintojus, investicijų projektų atrankos kriterijams reikšmes ir jų įtaką galutiniam investicijų projektų vertinimo rezultatui.	Rekomendacijos įgyvendinimas: Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-26 nutarimo Nr. 478 „Dėl Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ patikslinimo projektą, kuriame būtų nurodyta, kas ir kokia tvarka turi vertinti investicijų projektus.		2010 m. II ketvirtis	
3.	Numatyti priemones, užtikrinančias investicijų projektų rengimo, vertinimo ir įgyvendinimo geros patirties sklaidą.	Lietuvos Respublikos Finansų ministerija	Rekomendacijos įgyvendinimas: Finansų ministerijos interneto svetainėje skelbti gerą patirtį (atsakymus į dažniausiai pasitaikančius klausimus, dažniausiai pasitaikančias klaidas, literatūros šaltinius ir kt.).	2010 m. I ketvirtis
4.	Tobulinti informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo reglamentavimą:			

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	nustatant šių investicijų projektų skirstymą pagal juose keliamus tikslus (veiklas), o skirtingos rūšies investicijų projektams taikyti atitinkamus vertinimo reikalavimus (numatyti vertinimo kriterijų reikšmes, kuriomis remiantis informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus būtų galima pagrįstai suskirstyti pagal svarbumą);	Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Rekomendacijos įgyvendinimas: Numatoma nustatyti skirtingus informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų vertinimo reikalavimus pagal atitinkamų investicijų projektų investavimo pobūdį. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-04-17 įsakymo Nr. T-30 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas.	2010 m. I ketvirtis
	nustatant šių investicijų projektų vertinimo (prioritetų nustatymo) rezultatų įtaką siūlant juos įtraukti į Valstybės investicijų programą;		Rekomendacijos įgyvendinimas: Numatoma parengti teisės akto projektą, kuriame būtų numatyta, kad Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudaro suderintų informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų prioritetinį sąrašą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimo Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ parengimas	2010 m. II ketvirtis
	inicijuojant privalomo šių investicijų projektų pokyčių derinimo su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jo sąlygų nustatymą;		Rekomendacijos įgyvendinimas: Numatoma nustatyti, kad asignavimų valdytojai privalo patikslinti savo informacinės visuomenės plėtros investicijų projektus, jeigu Valstybės biudžeto rengimo procese keičiasi investicijų projektui numatomi skirti asignavimai. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos	2010 m. I ketvirtis

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			Vyriausybės 2009-04-17 įsakymo Nr. T-30 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas.	
	inicijuojant atitinkamų reikalavimų skirtingoms informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų rūšims rengimą ir tvirtinimą.		Rekomendacijos įgyvendinimas: Parengti ir Finansų ministerijai pateikti pasiūlymus dėl informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų rengimo reikalavimų pagal atitinkamų investicijų projektų investavimo pobūdį.	2010 m. I ketvirtis